

R. ANTIK
Antikvariaat
Tartu

A 1524

~~E 14~~

Püßsipappa

eßsimeßsed

Külla = Tuttur

külla rahwale,

mis

Johann Jannsen

wäljaannud.

—
Esimeenne õhto.
—

Tarto linnas,

trükkitud H. Laakmanni jures 1854.

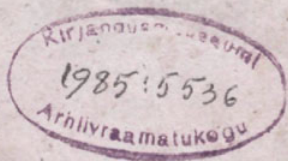

Der Druck ist unter der Bedingung gestattet,
daß nach Beendigung desselben der Abgetheilten
Censur in Dorpat die vorschristmäßige Anzahl von
Exemplaren vorgestellt werde.

Dorpat, d. 27. Juli 1853.

Nr. 92.

Abgetheilter Censor de la Croix.

Wanna Püssi papp onna puja allaga,
temma wadder ja wadderi tüttar.

Kes wanna Püssi pappat iese onna filmaga
nähhä tahhab, siin ta en! — Parremat kät laua
otfas ietub Püssi papp, pahhemat kät temma
wadder Tomas, ja laua tagga rinnuli Toma tüttar
Tio, kes wannamehhe otfa wahhib, otjega
tahhaks ta igga sanna, mis Püssi papp suust tul-
leb, allaneelda. Wadderi piip tormab jubba, agga
Püssi papp toppib alles ning küllajut joekseb mis
sorrab.

Gestkõnne.

Urmas küllarahwas! Kes teitest Sannumetojat on luggenud, on siis ka wannast „Püssipappast“ monda juttokest kuulnud, mis ehk mokka pär-
rast olli; agga kuidas isse teate, seäl tulleb ka muud krimpso krampsu sekka, mis üksi Püssipappa habbemest polle tilkunud. Sepärrast on siis monned sowinud: „Peaksime ommete kord üht ramatut sama, kussa üksi Püssipappa juttustamissed sees seiswad!“ — No sähke, seäl ta on. Mis siin loete, on sullalt wanna Pu-
jalla ommast suust tulnud. Käl tem-
mal mehhekesel sedda jutto on! Tah-
haksin ma keik trükki panna, mis tem-
mast jubba tean, oh sa kallis aeg!

siis saaks ramat paksem, kui wadderi
 laks rusfikast teine teise otsas; agga
 kes selle ärraostaks ehk — ärraloeks?
 No teme siis nenda: Minna pannen
 juttokest kolm nelli — ehk kui lühhe-
 mad on, ka ennam — kokko ja sadan
 trükkia kätte, se teeb neist ühhe ra-
 mato, mis paljo ei maks, hõlbus on
 osta ja löbbus luggeda. Ollete selle
 siis läbbi luggenud, omma jao nutnud
 ehk naernud, heaks wõtnud ehk pah-
 haks pannud — sest üsna toukamatta
 peäse kegi hulga rahwa seast läbbi —
 ja nago olleks weel himmo teist ni-
 suggust ramatokest luggeda: no siis
 küsfige seält sammast tagga, kust selle
 saite, mis praego kääs on; küllab
 seält leiate.

Püüsipappa on ning jääb ikka pea-
 mehheks ja perremehheks; minua polle
 muud, kui temma kirjotaja. Suhtub
 siis monni sannake ramatus ennam
 ehk wähhem ollema, kui tarwis olli,
 no siis on se meite kahhe wahhel tul-
 nud ning pallume mollemad andeks.

Hobbone kummistab nelja jalla peäl,
miks meie siis mitte kolme jalla peäl?
sest iggamees teab jo, et Püssipappa
teine jalg puust on.

Nenda annan siis temma „Küllä-
Suttud“ teie kätte ja lodan, et
nemmad teile mitte üsna wastomeelt
ei olle. Paljo terwist ka wannameh-
he ennese polest keige küllarahwale!
Temma tuttaw eggapäine sanna on:
„Tehkem, mis ial teme, pea siit keik
ärvalähme!“ — Summalaga!

Pernus, heina-kuus

1853.

Joh. Jannsen.

Perre-tüttar ja Waene-laps.

Mis ma piddin ütlemä — ütles wanna
Püüsiyappa sel öhtul, kui ta Dkfa Toma
jures küllaliseks olli, — mis ma piddin üt-
lema, Summal üllendago temma hinge ja
allandago temma patto, minno wa' önnis
meister, kelle jures ma seppa ammetit öppisin,
ennego Punnaparti wasto läksin: se olli
wanna tulline auwäärt mees. Kui temma
fanna ütles, se olli tössi, ja kuhho temma
mutso löi, seäl olli pauk tagga. Rauataggu-
misest olli temmal wimaks jubba himmo
ärä, sest olli mehheke ka peäle 50 aastat
sedda tempo teinud ja hamer ei tahtnud en-
nam hästi tousta. Sellegi pärrast olli temma
armsam paik ikka seppikodda. Olli wannake
hommiko üllesse toustnud — sest wanna in-
nimesel muidogi kulle unni — siis olli ta

esfimenne tö piip põllema panna ja seppi-
kotta tulla. Siin istus ta nüüd käiakünna
peäl maas ja puhhus neile, kes seäl juhtusid
ollema, maggust jutto. Temma õnsa juttud
ei olnud mitte pulma naeste ja kõrtsiliste
lorri, waid fennel mitte pu pea egga kiwi-
südda ei olnud, se woiß temma kõnnedest
wägga paljo kallist ello õppetust leida. Kuul-
jatte pudust polnud ka mitte; sest ühe sure
külla seppikodda, kuida iggamees teab, on
üks nisuggune koht, kuhho monnesuggust
rahwast kokko koggub, no kus seäl jutto järg
lõppeb; mis üks ei moista, moistab teine.
Kogga kui meie wanna Seppapappa su lahti
teggi, siis jäid teistel keikil wait.

Ühhel päwal juhtus ommeti, et just
woõrast rahwast seppikoias ei olnud, ning
wanna pappakesse jut läks „Perretüttarde
ja Waeste-laste“ peäle; sest perretüttarde
terrawat ninna ja kikkis pead temma meh-
heke mitte ei sallinud. Ehk sest aiast kül
40 aastat mödas on, siiski on jut mo meles,
nago olleksin sedda eile alles wannamehhe
suust kuulnud.

„Pai Püßsipappa“ — pallus Oksa Tio —
„rägi meile ka sedda jutto!“

No minnogi pärrast, Tiokenne, — ütles
Püßsipappa ja sillitas isse lapse pead —
kui sa hea laps olled ja omma eddespiddise
ello peäle sest ka märko wõttad: noh, siis

hea melega. „Olge wait, lapsed, ja pange tähhele! — kähritas perremees Tomas, ja Püsfipappa hakkas nüüd sedda luggu jutustama, mis temma omma wanna meistri kääst olli kuulnud.

Soppa küllas, ülle soo, ellas wannaste üks tallopoeg, kedda ma omma filmaga ollen näinud, üks tru ning usfin perremees, nimmega Andres Piits. Soppa külla rahwas ei hüüdnud tedda mitte Andres Piits, waid Piitsa Andres, nago se ennamiste wannamodi tallorahwa pruuk on. Sel mehkel ollid kaks poega Pert ja Abram.

Wanna fanna ütleb: „Kui wannemattel ka tosin lapsi on, siis on ommeti igga lapsel isse meel.“ Sedda wois Piitsa Andresse poegadest iggaüks filmaga nähhä. Usfinad ollid küll möllemad, sest wanna Andresse jures ei pääsnud woõras egga omma laisaks minnema; agga süddame ja mele polest ollid Pert ja Abram foggoni teine teist. Abram olli lahke, tasfane ja elle igga innimesse wasto, agga Pert jälle se pea rahharooste lakkuja, kes enne püksid täis teggi, kui kop-piko wäljaandis. Abram ep olnud sepärrast ka mitte pillaja, waid hoidis folkko, kus sedda auuga tehha wois; agga Pert ei teädnud häbbist egga auust, kui tal agga rahha fukurusse jäi. Kellegi waesele ei annud temma

fiwwi pea peksta. Kui teised temmale andsid, siis nelas ta kolme mehhe eest, agga kui temma teistele pididi andma, siis ei sanud tihhase köht sest täis. Eiggemisse armastust ja halledat meelt Pertti südda ei tunnud, waid Mammon olli temma jummal, ja ahnus wallitses temma süddames.

Piitsa Andres ei olnud kül just mitte rikkas mees, agga ommeti, mis woib üttelda, joukas tallopoeg. Andresse naene olli jubba ammo ma muldas. Pert mötles noriko peäle, agga Abram mötles ka, — sest ta armastas nende omma perre Annat, kes temmaga pea ühhe wannadune ja maias perrenaese eest olli. Agga Anna, ehk kül muido wiks ja ussin, lahke ja tassane, olli ommeti werri waene, mis ni hästi siis, kui meie aego mitme nore mehhele, nago offas filma pistab. Wanna issa Andresel ei olnud Abrami kossimisse wasto middagi räkida, sest Anna olli tõeste wäärt tüttarlaps, kel jubba lapsest sadil se öige juur sees olli: tööd teha ja Summalat palluda, lahke ning allandlik olla, ja se kallis ehte pudub mitme tüdrukul, kes muido kül ehtes on. Agga midda ennam issa sellega rahhul olli, sedda ennam panni Pert selle wasto. Ta urrises allati wenna ette: „Anna on waene, jääb waeseks ja teeb waeseks. — ütles temma — mis sa

nisugguse kirrikorottiga teed? Kui sa parremat ei noua, siis, wend, on sul peage Anna kaisjus ja hagganad kõhtus, tubba lapsi täis ja ait tühja täis. Kes waese naese wõttab, ostab kalli hinnaga sandi keppi. Anna ei to sulle muud maiasse kui palju kirpa, sest neid on igga naesterahwal ja — igga koeral. Abram, ärra olle narr, sinna tahhad omma sanna piddada, kui sa ka kümme tüdrukud olled petnud ja kahhekümne wasto walletanud, mis sest luggu on. Reed kannad ei woi sulle middagi teha. Ohkawad, nuttawad — muud middagi. Sätta se näljätäi mahha ja otsi ennesele üht pruti, kenneel ka noddid on, siis sa tead mis sa saad!”

Wata, nisugguste häbbematta sannadega pahhandas Pert omma wenda pea igga pä. Mis siis immeks panna, kui sel kombel wendnalik armastus Abrami ja Pertti wahhel ifka ennam ärrajahtus. Sest se on jo wanna tuttaw asfi: Kes mo söbra wihhamces on, ei woi minno söbber olla. Anna olli Abrami süddamele kallis, kuidas woi temma siis kannatada, et Pert Annat laimas ja omma suga mudda temma peäle wiskas. Peälegi ei leidnud Pert issegi Annale muud südi, kui et ta waene olli. Hea kül, Andresse poiad ei rākinud pätraft head sanna ennam teine teisega; agga se ei olnud Anna sü.

Kül isä maenitses ka, et piddid teine teisega kui wennad ellama; agga Pert ütles: „Kule, isä, Abram toob nälja maiasse, mis wend se on?“ ja Abram ütles: „Kule, isä, Pert süllitab Anna peäle, sega süllitab temma ka minno peäle, mis wend se on?“ — Seäl olli sedda wimaks sureks önneks arwata, et ahne Pert nouks wöttis koddowäiks miina, mis läbbi nemmad lahjutud ja teine teisest emale said. Agga Pert piddi laialt ümberwatama, enne kui ta omma wärilisse prudi leidis. Süus ehk inneto, noor ehk wanna, tullehark ehk tuifenne, selle peäle Pert ei watanud, kui ta agga — ihuus ja rikkas olli. No kes igga pösa alla otsib, se wimaks ommeti ussi leiab.

Siin wahhel kopputas meister pibust tuhka wälja ja toppis uut laengut sisse. Kül meie noremad innimesed mötlesime sennikaua eddasi ja taggasi, kust Pert ommeti omma wärilisse piddi leidma? Wimaks tulli mul äkkiste mele ning ma küsisin warši meistri kääst: „Egga Piitsa Pert ommeti meie külla wanna Hannusse Pert ei olle? Siis ep olleks sedda mitte immeks panna, sest —

Just temma isse! — ütles meister; — agga ota, kül ma rägin. Siin meie küllas ellas sel aial üks kangro lešk, sedda keif

kulla kaniks hüdis, sest selle liggi ta sai,
 selle werd temma immes. Se on: kes tem-
 ma käest pandi wasto rahha laenas, se sai
 ikka 1 rubla, kui pant 2 rubla wäärt olli.
 Temma ei ostanud ial middagi, kui ta waeste
 käest mitte pool muido ei sanud, egga mü-
 nud enne middagi, kui ta alwa kauba eest
 mitte kahewõrra hinda ei sanud. Keif
 temma kalud ja moõdud ollid kahhesuggused.
 „Suremaga siise ja wähemaga wälja,“ se
 olli temma maias kindel seädis. Kes temma
 kääst koort ostis, sai pool pima, kes pima
 ostis, sai pool wet, ja ühhe sannaga: ta
 kapis ja rapis, kust ial koppiko kätte sai.
 Ta olli kül wägga rikkas, agga ni kitse, et
 kõhto ei raatsinud täis süa. Häbbist egga
 auust temma ei teädnud. Kui koer fondi
 mahajättis, siis leidis temma weel middagi
 seält küljest. No kuida ta teud, nenda olli
 ka temma näggo. Silmad aukus, suur
 ninna püsti, loug kikkis ja palled fortsus,
 nago kuinud pastlad; peäleegi olli keif ta
 näggo ni röuetand, nago legi olleks nores
 põlwes ernid seäl peäl rabbanud, ja igga
 rögemark olli, nago weise jalla jälg, mudda
 täis. Wanna mütsi lorts peas, sabbapaigne
 seliko tüf selgas ja kue narro lõakaelussega
 finni, nõnda käis ta töpäwal ja pühhapäwal.
 Omma meest, kedda õiglast innimest ööldi

ollewad, olli ta jubba ammogi mulla alla wihhastanud. Selsammal wanna "fanil" ei olnud mitte ennam, kui üks ainus laps, ja segi tüttar; õige wiis tüdruk näo polest, agga teo polest mitte karwa parrem, kui wanna "kaan." Siin küllas ei olleks ta ellades mehhele sanud, kui temma ka sadda kord weel rikkam olleks olnud; sest kes tahab fanide seffa uiuma miina? Iggamees tundsid tedda ja teadsid, mis ta wäärt olli.

No seddasinnast tüdrukut püdis nüüd Piitsa Pert, Soppa küllast, omma abbi-kasaks sada, ning et pot pottiga kokkosünnib, siis sündis ka nende asfi, kosjad woeti wasto, Piitsa Andres jaggas warra poegade wahhel ärra, pulmad sündsid peagi ning Pert olli ommal wiisil rõmus; agga Abram ja Anna ollid ka rõõmsad, sest nemmad said temmast lahti. Pert olli neil tännini, nago luttikas sängi samba wahhel, mis rahho ei anna.

Olli ahne Pert — uenda üttelda — naesele sanud ja maiast wäljawidud, siis tulli ka Abramil kowwa naesewõtmisse nou. No muidogi ei wõtnud Abram teist, kui omma Annat, ja Summala rahho tulli temmaga, kui keige üllem warra, maiasse. Poolteist aasta pärrast andis Summal neile nore tütre, ühhe wägga priske lapsokesse; agga sest sadit jäi Anna pödduraks, kirratses weel

aasta päwad ja läks mulda. Oh! se olli armsa Abramile wägga raske. Iggal innimesesl olli waesest Abramist halle meel. Temma olli omma õnna Annaga jummalakartlikkus abielus ellanud, ollid teine teist armastanud ja auustanud ning waggusi head ja kurja kannatanud. Anna kaddus liaks rutto Abrami käest ja se haaw temma südames ei tahtnud mitte ennam parraneda. Ta olleks parrem mulla al kui mulla peäl olnud, agga ta mõtles omma lapsokesse peäle.

Pärast Anna surma wöttis Abram ühhe wanna naesterahwa maiatallitajaks; agga teige Soppa küllale tullid pahhad päwad: wiljaikkaldus, lojuste surm ja muido õnnetus õnnetusse peäle ja isseärranis Piitsa Abram jäi üsna waeseks mehheks. Se rõhhus ta süddant weel ennam. Kuida böldud, kui tal mitte wanna issa egga sedda wäetimat lapsokest ep olleks olnud, ta olleks kümme ford parrem haudas hinganud omma Anna kõrwas.

Omna tütrekest kaswatas Abram holega ja Jummal kartsuses. Lapsokse olli ka ni sannakulelik, terve ja priiske, nago õnna emma suust mahhakuffunud. Kes weikest Ewat näggi, se pididi tedda armastama, sest ta olli koggoni lahke ja täsfane lapsokse.

Olli Ewa seitseme aastaseks sanud, pididi

temma ka koli minnema. Agga se olli pahha luggu, et Soppa koli maia ülle jõe ja paar wersta küllast kaugel olli. Jõggi olli küll enam oia kui jõggi, süiski süggisete ja kewate olli pahha ülle sada. Dmmeti ei woinud weike Ewa sellepärrast koio jada.

Nattuke peäl pool Soppa külla, pea külla ja kolimaia wahhel, seisab Joa weski nimmetud weikesse jõe peäl. — Jürri, sinna tead jo küll, kus ta seisab — ütles meister. Koli lapsed ja keif, kes jalla käisid, kui nad jalgo ei tahtnud märjaks teha, läksid pool wersta ümber, weski tammist ülle. Möldre rahwaga olli Abram wannaste jubba tuttau ja sõbber mollemilt poolt. No sedda pean ütlemä, möldre rahwas ollid ka auwäärt innimissed, kes igga innimissega läbbi said. Et Joa weski mölder, Jakob Korn, jubba wannemattest sadik rikkas mees olli, sedda teädsid keif, agga Korn ei olnud uhke egga ahne, sedda teädsid ka keif.

Neil olli üks poeg, nimmega Peter, aasta wannem, kui Ewa. Kui Ewa isä monni ford Joale küllasse läks ja Ewat kasa wöttis, no sedda rõmo! Siis hüppas weike Ewa, nago lamba tal kiwiwarreme otsas. Siis mäng'sid nemmad Peetriga ja Peter näitas keif ommad asjad, se on, ommad tuid, linnopessad, marjapu-pösad, kalla

õnged ja mis tal weel olli, Ewale. Agga ta ei lõhkunud üht ainust lünnopessa ärra, sest et temma wannemad tedda jubba norelt ollid õppetanud, et ristiinnimisse laps ei puid egga lojussid kurjast melest pea raiskama egga waewama, sedda arwatakse tapmisseks ning on Summala melest hirmus.

Kui nüüd Ewa kolis hakkas käima, otas Peter igga hommiko senni kui Ewa tulli ja siis läksid seltsis. Olli talwe jäe weel peäl: noh siis lastsid ka nattukest liingu, nago laste wiis on, agga ei jänud sepärrast ka mitte hiljaks.

Nenda ollid Peter ja Ewa esimesesed sõbrad. Tuhtus lord, et Ewa monnel päwal mitte koli ei tulnud, siis jooksis Peter õhto wist Piitsale watama, mis tal wigga olnud? Nenda jäi nende luggu senni kui kolis käisid, ja mollemad jubba luggeja arrolisefks said.

Agga nüüd tulli Piitsale torm tormi peäle. Keige esmalt surri Ewa wannaisa Andres. Waewalt olli ta kehha külmaks jänud, siis olli ka Pert jubba seäl warra pärrimas. Abram olli muidogi kurw ja ei tahtnud, omma armsat isja mattes, ahne wennaga mitte tüllisse miina, sepärrast wõttis Pert ni paljo, kui isse arwas ja se olli ni paljo kui hunt lihha jaggas. Abram

olli teigega rahhul, agga ta südda wallutas omma üllekohtuse wenna pärrast. No seäl ta olli, pärrast isä mattused jäi ka Abram isse haigeks ning pääw päwalt raskemaks. Küäl head külla innimesed, isseärranis möldre rahwas, kandsid hoolt temma eest ja murretsesid rohto; agga — surma wasto ei arwita ükski rohhi. — Abram panni filmad kinni ja Ewa olli nüüd ilma isäta ja emmata, täieste waenelaps!

Iggal heal innimisel olli temmast halle meel. — Et Abramilt warra järrele ei jäänud, olli teädo pärrast. Eest otsa wötsid Joa möldre rahwas weikse Ewa enneste jure ja püüdsid tedda trööstida; sest kohhus panni keif Abrami asjad kinni.

Dh! se on küäl raske asji, ilma wanne-mitta ja werri waene olla!

Kohto polest sai Abrami wend, Pert, Ewa wöörmõndriks ja isä assemele, ja se olli ta ni paljo, kui hunt karjatsöks. — Kui keif wöllad ollid kokko arwatud, siis leiti, et wiinne raud nael Abrami warrast pididi ärramüdüd sama ja tütrele ei jäänud muud middagi, kui se särgi hily, mis ta selgas olli. "Dh, sa waere laps! Mis peab sinnust sama? Kes peab sinno eest murretsema?" Nenda öhkasid mitto sel aial, kes sedda asja ennam tundsid; agga mitto ütlesid jälle: "No halle

luggu ta on kül, agga ommeti on waesel lapsel rikkas ouno, kes tedda ennese jure wõttab ja temma eest murretseb. Mitmel polle middagi."

Siin wahhel kopyutas meister teist korda tuhka pibust ja ladiis ueste täis, ning kui ta jälle tormas, küsisin minna: Kuulge, meister, Abramist ollete nüüd pitkemalt rākinud, kuidas siis Perdi "kanide" luggu olli? mis temmast sai? kuidas temma ellas?

Dige kül, armas Jürri — wastas meister, — agga nüüd olleksin ma temmast muidugi rākinud, sest ta on jo Ewa kassoisfaks sanud, kes waest last ennese jure wõttis. Nüüd pididi Ewa Jooa weskite ja keit, mis tal armas olli, mahhajātma, ja nende jure minnema, tedda ta ei tundnud egga armastanud. Rokko nemmad ennam ei sanud, sest Hannusse Perdi maia meie küllas, on, kuidas iggamees teab, omma paar kummend wersta Jooa weskist kaugel. Peter ei näinud ennam Ewat, ning aegamōda kadus ta temma melest ka ärra. Olli se nüüd õige woi kõwwer, agga se olli nenda. Ewa ei tulnud mitte ennam paljo Peetri mele; agga — pärrast tulli asfi wälja — Peter ei läinud ial Ewa melest ning — ah ja, ma pididin jo Perdist rākima, mis sa jubba ammo otad.

Kuida ma jubba ferd ollen üttnud, Pert ja Hannusse „kani tüttar Truta,“ sündsüd ni kofko, nago munna munna kõrtoa. Umma eit olli wäimehhega wägga rahhul, et „hoidlif innimenne“ olli. Kus wannamoor kapis, seäl wäimees rapis, ja kedda wanna kaan immes, sedda aitas Pert finnipiddada, no miß ta nenda ei piddand armas ollema? Ahnus polle seält maiast ial wälja läinud ja ükski külla kanna nende öuest peäsnud, kui ta mitte mõnda sabbafulge polle kautanud. — Töeste — ütles meister, ja löi isse russifaga põlwe otsa — kui teie peaksid meie küllast ehk maialt üht waest leidma, kes woiks tunnistada, et temma Hannusse Perdi käest ühhe pallokesse leiba on sanud, siis lassaksin ma ennesele kōie kaela panna!

No se woib üks wäärt loom olla! ütlesin minna.

Jah, kui ta üksi kitse olleß — ütles meister — siis olleß weel hea; agga nisamma kui ta ka ihnus on, on temma ka essiminne hooplif, wallelif ja petja. Temma kõrkussest polle ükski asfi kõrgem, kuid üksi weel temma rummalus. Temma maias ei tahhaksin minna mitte ellada, ja kui ma omma pallokest muido peaksin terjama, miß ma kül häbbiks ja õnnetusseß pean, senni

kaua, kui ial veel muul kombel leiba woin
sada. Küüd möttelgo iggaüks isse, sia
maiasse piddi waene Gwa tulles ja armo-
leiba söma!

Agga kuidas temma ahneauf sedda waest
last ommeti ennese jure wöttis, kenneft mid-
dagi lotust ei olnud?

Ma ütlesin jubba, tedda sunniti kofto
poleft, sest ta olli Gwa onno ja rikkas mees
ning peäle sedda olli temmal ka ommal
tahtmist Gwat ennese jure wötta, sest temma
sai seläbbi ühhe tüdrukko maiasse, kes ärra
ei pääsenud ja ilma palgata piddi tenima.
Gga Pert igga furd ka rummal ei olnud.
Kes tahtis Pertti paljo tenida? Temma
maias olli igga teenril hobbose korem ja
warblase ninnaesfine. Üks sullane ja tüdruk
tulli, teine läks. — Ki pea kui Gwa maiasse
tulli, hakkas wanna „kaan“ warsi temma
werd immema. Warra hommikust hilja
öhtoni piddi temma töös ollema, ja paljo
söminne ööldi muidogi kühhoormaks olle-
wad, mis nore innimessele mitte ei kölba.
Keif se päwa kuuldi allati: Gwa tulle, Gwa
minne, Gwa te sedda, Gwa te teist! ja
igga pääw piddi ta veel pälekauba kuulma,
et se palloke kuima leiba, mis temmale anti,
piddi armoleib ollema. Gest otsa ollid
Gwa filmad pea allati märjad, ning ta

wallas libbedat filmawet seal, kus ükski ei näinud; agga aegamõda harjub innimenne willetsust kandma ja nuttab paljo wähhem. Ewa kannatas waggust; ta teggi tööd hommikust õhtoni ja — mis keif immeks pannid — kaswis ja kossus seal jures, nago heina-putk metsas. Wähhe anti temmale süa, agga Ewa olli priiske, nago masikas. Wi-maks läks wanna "kaan" künka alla ja nüüd arwas iggamees, et waeselapsel piddid parremad päwad tullemä; agga walle puhhas; sest "noor kaan" jäi alles ellusse ja se moistis Ewat nisamma pinata, nago temmä wanna emma. Ka Truta surri pea omma emma järrele, agga Ewa luggu ei läinud mitte parremaks; sest Perdil ja Trutal olli ka üks Ewa wannadune tüttar, üks "kanipoiakenne" nimmega Tina; agga se lomake olli nago emma ja wannaemma suust mahhakuffunud, tigge, sallalik, ihnus ja wallelik nago õnsad wannaemmad mollemad.

Peäle selle — nago sa tead, Türru — on Tinal pea tullipunnased juuksed ja näggo päwa plekka täis, nago Ilwesse nahk. Kaswamisse polest olli tal ka ennam laiusst kui pitkust ja inneto nago süggisene õ. Parrem film olli Tinal pisssem kui pahhem, ja teise kae külges, kes tähhele panni, nähti hea tükkisenne kuet sõrme ollewad. Roh, ta olli

nenda kuida ta olli, egga legi isseennast polle lonud; agga olleks tal mitte nenda süsfinust südda olnud!

Juhtusid Tina filmad Ewa peäle — ja sedda pididi jo allati juhtuma — no siis olli paggan lahti; sest Tina on „perre-tüttar“ ja inneto, ja Ewa „waenelaps“ ja illus. Oh sedda wihha! Kaddeusse pärrast pinab ta waest Ewat, kus ial woib. Allati össetab ta wanna Pertti Ewa kallale. Töeste, Jürri, ma wisakassin temmale monni Ford haamrega pähhä, ni pahhane on mo meel! On middagi kaddunud: Ewa sü; on monni asfi katki: Ewa sü; on pudro pöhja kōrwend: Ewa sü; on sigga kartohwis: Ewa sü; on kul kanna winud: ikka Ewa sü. Ülleültse: keif sü on Ewa sü, ja mis ial hästi on, se on Tina tö. Keif kitus saab Tinale ja keif laitus on Ewa pärrast. Wanna Pertt on nisamma hul. Silmad temmal kül on, agga ta ei näe. Keif, mis Tina wailletab, sedda ussub ta sögge, nago Summala fanna ja ennam weel. Waese Ewal ei olle ial walget päwa. Keige waewa peäle, mis Ewa on näinud, puhkab Tina. Perretüttar teeb keif suga, agga on allati wäsfind, waene laps teeb kätte ja jalgega hommikust öhtuni ja ey olle mitte wäsfind. Kui Tina hommikul omma punnased rebbase

fabba farwad unniste filmade eest alles ärralüftab, siis peab Ewal jo mitto tööd tehtud ollema. Tina filmad ei näe ial, mil päike touseb ja weiksed metsa lähwad. — Tulleb üks woõras innime maiasse, siis peab waene läps iggakord warjule minnema, et tedda legi ei nä, ja peab mitto fõrd isse läbbi ulse peält kuulma, fuida tedda laide- takse ja laimatakse, et willets nirk rummal, laisk ning fõhmetand peab ollema, agga ei tohhi middagi üttelda.

No miks ta warjule peab minnema? küsfsin minna.

Di Jürri — ütles wannake — efs sa sedda ei moista? Sepärrast et ta nenda kenna laps olli ja Tina jälle inneto. Peäle sedda, ehk kül Ewa neid hilpusid peab kandma, mis Tina ennam ei tahha, moistab Ewake ni wisi pärrast fõhhendada, et ta sellegi pärrast puhtamalt aides on, kui Tina, ja sedda „p’unna nup“ ei falli; Ewa peab fenniks kambri, lauta ehk lauda tahha minnema.

Mikspärrast siis Ewa nisuggusest maiast mitte ärra ei läinud, woõraste jure?

Jah, sul on hea üttelda — wastas meister. — Kas ta siis tohhib? Tedda hoi- takse nago kanna fõngis; ja et ta sellegiga fõkko ei pea sama, selle eest walwawad Pert ja Tina mõllemad, nago sadan rahhaaugo

peäl. Kirriko ei lasta tedda muido, kui püh-
hade aial üks kord; agga meie ning teiste
tüdrukud rägiwad, et Ewa wagga tüttarlaps
peab ollema. Se woib ka olla, muido ol-
leks ta ammo surnud olnud. Jummal isfi
peab temma wäese troost ja abbi ollema,
muud temmal ei olle.

Justament kui meister sedda ütles, nähti
Hannusse Pert isse külla tannawast tulleswad.

Pea finni, Jürri — ütles wannamees
— sinna ei tunne tedda weel ni hästi; agga
ma tahhan tedda nattukest pilkama hakkata,
siis sa näed warsti, kui häbbematta hooplik
ja wallelik temma on. Dot', oot', las
wannanna "piitsa pael" sisse tulla.

Hannusse Pert Piits tuli möda tanna-
wat, hõbbewaskega piip tormas suus, teine
käsfi pütsikallitses, müts teise kõrwa peäl
ja uhkus ja rummalus wahtisid teine teisest
silmaist wälja. Nenda tuli ta seppikoia ukse
ette. Ta astus sisse, agga ilma terreta-
matta, nago koer tuppä.

"Kule seppawanna, kas sa woid mulle
tullesnäädali üht uut wanfert rautada?"
küsfiis temma surelisse kumbega.

Miskpärrast mitte — wastas meister —
kellele ma siis weel pean rautama, kui mitte
Hannusse perremehhele, kes ülle teiste
on?

Pert naeratas. Ritusfest olli temmal wägga hea meel.

Istuge ommeti nattufe mahha — pallus meister — egga Teil ni rutto ei olle. Dileks meil ni joukaid — mis ma pidin üt lema — rikkaid ja häid mehhi ennam küllas ollewad, siis olleks minnosuggusel rauataggujal ka ennam leiba.

Pert naeratas jälle, fest meistri sannad ollid ta melest, nago rasw ratta peäle. Tedda fita olli, nago sigga wasto päwa süggada.

Agga Teil on ka runad — ütles meister jälle — nisuggusid ei olle wiekümne penniskoorma peäl ümberringi kuskilt leida! Summal anna lomadele terwist, need on mehhe hobbosed.

"Sah, agga kus selle rahha ots, mis nad ka maksawad?" hakkas Pert nüüd walletama.

No kas meiesuggune tohib sähhärdusse loma hinda ka teada? küsis meister pillades.

"Miks mitte — wastas Pert — minnelli runa makswad iggaüks omma sadda "walget" puhhast rahha."

Dts' kolmatkümmed — ütles meister immekspannes — sadda hõbberubla üks ainus hobbone! Seäl peab rahha ollema. No agga sedda wäärt nad on. Parremaid polle meisnikkul ka mitte.

„Moisnikul? — ütles Pert — misga nemmad nisuggused hobbofed ostawad? Monnet ennam wölgo, kui karwo peas.“

Teäda muidogi — wastas meister. Ja kuida Teie runad, nenda on ka Teie lehma mullikad. Kui ma neid monni furd juhtun näggema, siis ma mötlen ikka: nisuggused woisid wist funninga Warao lehmad olla, mis ta unnes näggi. Ja kui Teie tüdrukud pima noudega weiste aiaft mäele lähwad ja äggawad, siis ma mötlen jälle: neil woib ka raske landa olla!

„Äh, äh, äh! — naeris Pert — Mul on peäleegi weel üks lehm, kes omma 20 topi päwas annab ja foort ülle pole pütti!“

„Sedda ma kulen“ — ütles üks kurt, kui ta kõrwalopsu sai. Nenda naeris meister Perdi walle peäle. Agga Pert ei moistuud sedda mitte, waid walletas nenda, et õige innimesel filmad ja kõrwad kiini jäid, ja meister fihhutas tedda narri ikka weel takka. Wimaaks tulli jut ka Tinast.

Minna pannen sedda immeks — ütles meister jälle — et Teie armas Tinakenne alles koddõ on. Egga need küllapoisid ommeti pimmedad ei olle? Temma peaks ammo tanno al ollema.

„Se polle ka mitte kosfiatte sü — fiitles Pert. — Egga pä seitse tükki toas!“

No immet! — naeris meister — se on ni peast arwata näddali fohta nellikümmend ühheksa kossilast.

„„Se lähhäb forda!““ ütles üksford wanna naene, kui särk selgas põlles. Agga Pert ei moistnud ifka middagi.

„Nad jookswad omma jallad alt ärra — kiitles ta jälle — agga üht näljatäi ei tahha minno rikkas laps mitte mehheks sada. Eas? neid joosta peäle! Agga sekord on Tinal üks peigmees, kellega luggu wist ebdasi lähhäb.“

Uha! — ütles meister — wist möldre Peter Korn Joa weski peält?

„Temma isse, — wastas Pert — no se on ka minno lapse wäriinne. Temmal on noddid taskus ja ep olle teisa tahtjaid ennam kõrwas. Temma peab mo wäimees ollema. Agga ta olleks ka rummal, nago lojus, kui ta mitte ei näeks, et minno laps nago temma jauks lodud on. Kellega sünniks ta issa suur warra muido kofko? Kas polle tössi?“

No teäda muidogi — wastas meister. Ronk ja ronk on kofko kaks ronka. Agga mis ma pididin küsüma: kas ta on jubba asjad öigeks aianud?

„Eäieste kül mitte — ütles Pert; —
 agga ni moistmöda on ta kül ütelnud, et
 ta warsti tullemas on. No tulgo, tulgo.“

Sowin ka head õnne! — naratas wanna
 ja ütles siis: No kas polle õnneks, Han-
 nusse perremees, et Teil armas wennatüttar
 maias on? Kui Teie omma tüttar mehhele
 saab, siis on Teil ommeti Ewakenne, kes
 Teie eest murretseb. Kirriwasse pärralt, se
 on üks illus tüdruk! Kui uhke olleksin minna,
 kui mul ni kenna ja wagga laps olleks!

Di wennikenne! kuidas nüüd Pert äkkiste
 ärrapunnetas, mitte häbbi pärrast, waid
 wihha pärrast. „Ma mötlesin et sul wan-
 nal innimesesl ennam moistust piddi ollema!“
 ütles temma. — „Se tüdruk on mul jo
 selgetks nuhtlusese kaela peäl. Ollen tedda
 nüüd mitto aastat jubba söötnud ja katnud,
 mis ma saan sest? igga pä pahhandust; sest
 ta on üks ni kohmetand ja laisk loom, kelle
 käed middagit finni ei pea, ning keik tö
 mis ellus maias teha on, se on üksi waese
 Tina kaelas; Ewast polle tal abbi ühtegi.
 Gest otsa, kui Tina hea laps perrenaese
 ohjad omma kätte wöttis, tahtis Ewa mit-
 mes asjas targem olla ja wasto lorriseda;
 agga minna ollen härja sonega temma su
 finni fulgunud! Se tühhipaljas raiskab mul

ühhe aastaga ennam ärra, kui ta kolme aastaga tenib!"

Nenda olleks Pert, kes teab kui kaua weel Gwat laimanud, kui wanna seppa kannatus mitte ey olleks otsa lõppenud.

Kule, wanna Hannusse Piits, — ütles temma äkkiste — nüüd on sest jummalat kartmatta ja häbbematta lorrisk julba küllalt! Sinna wassetad jo nenda, et so hadde põlema lähhäb. Sinno liignimme on Piits, agga kennegil ei olle sa suremaks piitsaks, kui omma waese wennatüttele! Omma wenda olled sa poolteed mulla alla saatnud, nüüd sa waewad ta wagga lapsokest. Häbbene ommad filmad peast! Si hästi sa isse, kui so punnane „karro ohakas," teie pinate teine teise woido sedda waest last! Urwad sinna, et keif külla pimme on? Kui minna Gwaks olleks olnud, ammogi olleksin ma ärrajoosnud ja wobra ette tenima läinud. Töeste, ühhe Türklase pärrisorjal on hõlpsam põlli, kui sinno wenna lapsel omma onno maias. Agga ota, ota, üllekohto kättemaksja ellab alles, ja ma ussun wist, et ta sinnoga mitte ni kaua ei kannata, kunni teine pole hauda olled sanud. Panne mo sanna tähhele!

Nüüd kargas Pert äkkiste üllesse, nago olleks wapsikas ta sabba alla pistnud, ja ütles: Mis sul minno maia elloga teggemist

wannamees? Pühhi isse omma ninna alt!
 Omma wanfert ma siin ennam rautada ei
 lasse!"

Nende sannadega kargas ta uksest wälja
 ja läks, mis pükfi woldid wälkufid.

Ninna ollen enne ilma sinnota ellanud,
 ellan pärrast ka — hüdis meister takka
 järrele; — agga tallitse omma „punnast
 kassfi" nattu'e ennam, et ta mitte iggapääw
 omma onnotüttart ei künista! Nenda läks
 Pert.

Wata nüüd, Jürri, — ütles wanna
 ja süllitas — nisuggune häbbematta frants
 ou Hannusse Pert Piits. Temma on üks
 neist meestest, kes Jummal wihha, nago
 warrandust kokko korjab. Kes teeb nisug-
 guse targaks? Rahha on temma Jummal.

Sellega läks wanna se kord seppikoiast
 wälja.

Nüüd ma tundsin töeste, kes Hannusse
 Pert olli ja mul olli sest waesest lapsest
 wägga halle meel. Ollaksin ma siis jubba
 naesewõtja olnud, töeste — no agga mis
 ma sest ennam rāgin.

Agga mis wanna meister Perdile ette
 ütles, se olli nago prohwet'i sanna, mis
 teif töeks sai, ja sedda on mo ommad sil-
 mad näinud. Kuulge, kuidas luggu läks.
 Ioa mölder, wanna Jakob Korn, olli üks

pentfil mehhefe. Ta armastas kül rahha ja tal olli tedda, ommeti olli temmal ka Jummalala werri süddames ja ükski waene ei pallunud tedda ilma asjata. Agga temma abbikasa, Lena, no jest polle rätida, se olli üks tössine risttiinnime, wainne, tasjane hing, kes möldre maias feif asjad ilma karratsemisfeta te peäl hoidis, ja peäle sedda ka Jakobit ennast monda forda ni tasfa hiljukeste ümber pöris, kui ta middagi tahtis tehha, mis mitte öige ja Lena mele pärrast ei olnud.

Kui nende Peetrefe 16 aastat wanna olli, ütles wanna mölder: „Kule poisikenne, nüüd pead ka woöra leiba maitsuma, et sa arro saad, kuidas leib tenitakse ja kui magus waewaga tenitud leib on. Sa pead harjuma isse teiste sanna kuulma, et pärrast moistaksid öiete nende ees seista, kes sinno sanna pcawad kuulma; sa pead woöra tööd teggema, et woiksid ka neid juhhatada, kes sinno tööd peawad teggema, ja kellelgi enam peäle ei panne, kui ta kanda jõuab. Siin on feif so asjad, nüüd pead reisima minnema. Wata, ma annan sulle üht rahha, kufrut kasa. Kui ilmaasjata ei raisata, siis on seäl ni palju sees, et so palga kõrwas kolmeks aastaks ullatab. Sömisfe, jomisfe ja rided kingad pead ja feif omma kättetöga

tenima. Saab nähhä, kas sa tuled kolme aasta pärast jälle kui üks nisuggune poeg koi taggasi, kenneft wannematte südda woiks rõmus olla. Sedda andko Jummal! Sada meile öige sagedaste kirja, et ikka teäda same, kus sa olled; sest meiteft woib ka monni senni ka mulda minna. Agga poeg, pea Issandat omma Jummalat süddames, muido ei sa sinna ülle ölle kõrre; käi temma ees ja olle wagga. Ärra unnusta omma homi miko, egga öhto palwet; loe Jummalat fanna ja minne sagedaste kirriko. Hoiat pahha feltside eest nago kurja töwwe eest, mis ihho ja hinge rikkuwad. Kui sa woöra paika tuled, siis pead sa neid ikka keige wähhem uskuma, kes keige esmalt so ümber tullewad. Ülleültse, hoiat keige selle eest, mis sisse ärra kaddanud poeg langes, ja ärra tulle mitte nenda taggasi, kui temma tulli! Ja nüüd poeg, minne Jummalat rahhoga!"

Peter andis isä emma käele suud ja läks.

"Eöeste — ütles siin wahhel. Oksa wadder — nisuggust möldrit ma auustan. Kui keik möldri poiad nisuggust öppetust saaksid ning sedda ka süddamesse wöttaksid, siis olleks luggu paljo teisem."

No muidogi — wastas Püssipappa. — Sel möldril olli ennam moistust, kui monni mees arwas. Ja wadder — kas ma pean

üsna õigust ütleva? Mõldritte pead ja süddamed peavad ikka nattuke tolmused olema. Monne mattifirst ennam täis, monnel wähhem, ja monne sees polle terragi; agga ni palju, kui himmo täis saab, ei pea kegi mõlder sama, ja keikil ei olle ka nisaggune perrenaene, nago Joa mõldril olli. Agga wadder, lasseme mõldrid mõldrid olla ja rägime Peetrist.

Peter olli mõistlik pois ja tundis ärra, et isä head nou andis ja teggi selle järrele. Kolme aasta pärrast tulli ta jälle taggasi, terwe ihho ja hinge polest, priske ja punnane nago masikas.

Oh! sedda rõmo mis isä ja emmal olli. „Summal õnnistago so wäljaminnemist ja süssetullemist!“ ütles wanna Jakob, ja nüüd pididi poeg pitkalt ja laialt ülesrääkima, kus ta käinud ja mis ta näinud, ja wannemad ei wärsinud kuuldes mitte ärra. Keige wimaks panni ta isä käest sadud rahhakuuro isä ette laua peäle ja ütles: „Armas isä, mis seäl sees on, sedda ollen ma õigussega teninud. Ahne wiisil ei olle ma mitte korjanud, agga ilma asjata ka middagi ärrapillanud!

Wannamees naeratas ja ütles: „Noh, Peter, nüüd ma ussun, et sinna mitte panfrotti ei jä, olgo süs, et Summal rasked õnnetused so peäle sadab. Se eest hoidko

find temma armo käsfi! Sinna olled öppi-
 nud käsfinaga läbbi sama ja sedda peab
 iggamees moistma, kes narrokaelaks ei tahha
 sada. Minno wanna önnis isä ütles mulle
 ikka: " "Jakob, ärra aia keif püksid korraga
 jalga, muido lähwad keif korraga katki. " "

Nüüd jäi Peter jälle omma weskis isä
 abbiks ja wanna Jakob wois puhkada. Keif
 läks hästi korda. Peter olli üks pois, kes
 omma-issale au ja rõmo teggi. Oh! Peetre
 emma olli wägga rõmus ja tännas Jum-
 malat, kes temmale ni hea poia annud.
 Ja ehk küll tö priskeste eddasi läks, süiski ei
 olnud taplemist egga kärrinat ial weskis
 kuulda, ja weskis poisid ütlesid isefeskes:
 "Peter on weel parrem, kui ta isä olli,
 sest ta on üsna emma järrele tulnud," sedda
 perre wägga armastas.

Nenda läks aasta möda ja Peter sai
 kaksümmeend täis. Ühhel pühapäwal pär-
 rast kirrifut istus möldre Jakob kord omma
 Lenaga laua äres ja jut tulli ühhest ja teis-
 sest ja wimaks ka Peetrist. Peter isse olli
 küllas. "Minna ei moista kust se tulleb,"
 ütles Jakob — "agga tõeste, armas Lena,
 pärrast sedda kui mul omma wüskümmeend
 selja peäl on, ei tahha selg mitte ennam ni
 hõlpsaste küro anda, kui enne, ja tö hakkab
 mulle aeg aealt raskemaks minnema. Mis

sa arwad, Lena, kui meie ennast õige kõr-
wale lööks? „

„Egga minnogi pulmad eile ei olnud —
naeratas Lena — ollen ka jubba 23 aastat
tanno al ja tanno hakkab jubba raskeks
minnema. Woi se kahjo teeks, kui mul üks
paar nori kääsi maias abbiks olleks? —
Peter polle ka mitte ennam üsna laps. —
Lena õhkas isse ja mõtles waese Ewa peäle,
kennest ta ammogi ennam middagi ei tead-
nud; peäle selle olli ta süddame peäl, et
wanna Jakob ni waese minniaga wist ei
olleks rahhul olnud.

„Meie polle ka ni purro wannad mitte,“
ütles Jakob jälle naerdes — „waid õige
parrajad omma „lastelastega“ mängima
ja rõõmsad ollema. Mis sa arwad?“

„Ja muidogi! — ütles Lena — kel wan-
na-emma, ja lastelaste rõõm filmist wälja
paistis.

„No seeš asjas olleme siis ühhes nõus,“
puhhus mölder eddasi; — „agga kas teises
ka, sedda same nähhä. Minna arwan, Pe-
ter peab ennesele ühhe rikka prudi wälja
otfima, kennele ka middagi on kasa tua!“

Kas ilma selleta siis mitte läbli ei sa?
— wastas Lena. — Minno arwates peaks
Peter üht tassast ja wagga, tõteggiat

tüttarlast otsima. Kas ta rikkas woi waene on, selle peäle minna ei wataks.

„Tõssi küll“ — ütles mölder — „meil on omma koppik korjatud; agga kui Peetrit pärrast tubba lapsi täis on, siis ei sa neist iggaüks ommeti ial sedda, mis üks ehk paar last saaksid.“

Armas Jakob, sedda jätta Summala holeks — wastas naene. — Kui sa mind wõtsid, olli sinno rikkus pole wähhem, kui nüüd, ja minnul ei olnud muud, kui need rided mis mul selgas ollid. Mikepärrast peab siis sinno poeg sinnust otsego targem ja minno minnia minnust rikkam ollema? Summala õnnistus on tõssiste riētinnimeste rikkus. Kui meie ommast peast keif asjad tahame hästi korda sata, siis teme patto ja lähme ommeti woõrast teed.

„Keif wägga tõssi“ — ütles jälle mölder — „ja sinnega saime otsego õnnistust maiasse; agga aiad ja asjad ollid siis ka hõpis parremad kui nüüd. Ei tulle nüüd enam sedda sisse, mis siis tulli. Sepärrast mötlen minna, üks kõwwem maiapiddamise allus ep olleks mitte pahha. Ja eks sedda olle mitto korda, et rikkas pruut ka hea pruut on, ja monni waene weel hullem kui tarroohakas.“

Olgo sul muido õigus ehk ollematta —
 waastas Lena — agga wanna kallis, sedda
 sa tead isse ka, et aialik rikkus mitte maia-
 pidamisese allus ei olle, waid kes omma
 kodda selle peäle ehitab, se ehitab lumme-
 hange peäle. Ehk on sul, mo armas Jakob,
 kahjo, et sa 23me aasta eest ni waese naese
 olled wõtnud?

„Summal hoidko!“ — ütles Jakob —
 „millal ma sedda ütlesin? Sinna ollid ning
 olled mo surem warrandus ja sinno pärrast
 annaksin ma keik ärra: agga ma arwasin,
 et minno nou ka mitte pahha ei olnud.“

Kaks wannakest andsid teine teisele suud
 ja jut jäi sest asjast korraks üsna seisma.
 — Mis wanna Jakobil süddame peäl olli,
 sedda ei wõinud temma mitte ennam wälja-
 ütelda, sest ta näggi ette ärra, et Lena selle
 wasto olleks pannud. Ta teadis ka jubba
 ammo, et Lena waest Ewat minniaks sowis,
 agga se olli temmale koggoni wasto meelt.
 Temma mõtted seisid ainouksi „Hannuse
 Perdi rikka tütre Lina“ peäl. Se olli üm-
 berkaudo se leige rikkam tüdruk. Jakob ei
 tunnud Hannuse Perdi kül mitte paljo ja
 temma tütrest ei teadnud ta middagit; agga
 ta olli rikkas. Et Pert ahne olli ja warra
 korjas, se olli jo möldre arwates laste kas-
 suks. Temma sowis nüüd, et Peter ja

Hannusse Tina teine teist pidid näha sama; midda warrem, sedda parrem.

Teisel laupäwal ütles wanna mölder: „Kule Peter, minna kulen, et Üllesoo küllas, Hannusse Perdil weel hea furd minne newa aastasid talli-nisso müa peab ollema, mis hõpis ennam jahho wäljaannawad kui tännudised. Ma tahaksin temmale paar fanna kirjotada ja sirna woitsid kirja sinna wia ja wilja wadata. (Et Jakob isse Perdiga enne olli kous olnud ja ni äri weri möda ka monnest muust asjast rākinud: sest ei lausunud temma poia wasto sannagi). Perdi punnase peaga jämme tültar — mötles mölder — ei olle kül mitte wägga mo mele parrast, no agga kes teab, ehk ta on jälle Peetri mele parrast; ja se rahha — se rahha, mis Tina kasa saab, sedda ei põlga ta wist mitte ärra.

Teisel hommikul tousis Peter warra küllesse ja läfs Üllesoole. Euna olli kä, kui ta kulla förtsi sai, ja hakkas seäl leiba wõtma. Siin puhkas ta weel leiba peäle tüf aega jalgo, ennego Hannussele läfs. Se olli ni heina Mariawäwa ümber ning päife wägga palla. Peetrid olli õige pahha meel isseenese peäle, et ta mitte hobbust alla ei wöt nud, ja hobbosed seisid muido koplis. — Keif kulla olli, ni wainne, nago kaff olles

monne päwa eest küllas olnud. Ükski koer ei aafunud egga kegi innimenne ei tulnud temma wasto. Keif innimesed, kes mitte kirrikus ei olnud, need ollid põhkus; sest heina teggeminne katsus soia ilmaga hästi nahha peäle.

Nüüd tulli weel se õnnetus — ehk õn, et Pert omma armsa punnase Tinakessega jubba eile õhto olli teise küllasse ristiemmale woõrsile läinud ja teadmatta olli, kas tänna õhto taggasi said woi samata.

Kui Peter oue wärrawast sisse astus, olli keif ni waggusi, nago sürnoaed. Waene perre wois furd jälle waggusi puhhata. „Punnapea“ olli kül toito ni nappiste wäljajätnud, et häddahte hinge pidada sai, ja keif wõtmed ollid temmaga ka küllasse läinud; ommeti olli perre rõmus: sest tänna ei taplenud egga söimanud kegi maias ja iggaüks kes tahtis, wois Summala kotta miina. Sedda juhtus armaste furd aastas.

Ewa olli tänna ka kirrikus olnud. Ta südda olli wägga rõmus. Pärrest louna istus ta foddos ja lugges pühha kirja. Se furd olli temmal just se koht käes, kus Issand lillkestest ja lindudest rägib, ja se rõmustas temma süddant wägga. Se kallis Issand olli jo ka temma Issand. „Egga ta mind wißt ärra ei unnusta!“ — mötles

Ewa. — „Temma sanna on tödde ning temma isfasüdda tru ja helde. Ta tootab jo atwitada, kui temma peäle lodame.“ — Nenda mötles waene-laps sängipeätse peäl istudes, piibli-ramat süüles, kunni ta wimaks maggama uinus. Mis tal muido allati meles seisis, se tulli ka unnes jälle ette. Ta näggi unnes ennast jälle Peetrega kolis käiwad ja mängwad. Ta naeratas unnes, ja se naeratamine olli nago päike wahhest kuldse pilwe wahhelt wälja paistab.

Just sel silmapilgul astus Peter tuppa ja näggi Ewat nenda naeratades maggawad, mis poisile nago soe weesi ülle kehha jooksis, et ta üsna seisma jäi kui post.

„No sedda ma arwan — ütles wadder jälle wahhele. — Kui Ewa nenda kenna olli, kui sinna ütled, siis polle mitte immeks panna, kui nore poisil su pärrane lahti jääb ja südda tufsuma hakkab; isseärranis weel, kui lomake ta melest armas on.“

Justament nenda olli luggu Peetriga — wastas Püssiwappa. — Ta näggi küll Ewat hulga aia taffa, agga ni pea kui ta näggi, tundis ta tedda warsi ärra ning wannad lapsse mängud ja wanna armastus hakkas süddames jälle ülestousuma. Ta wahtis ja wahtis ifka peäle ning ei sanud filmi ennam muiale pöördud, kui Ewa peäle. Ta südda

ütles temmale — — no mis minna tean, mis temma südda temmale keif wois üttelda; agga sedda ma tean, et igga hingetõmba minne Ewa suust otsego temma süddame pohja tungis ja Peetri su tassakeste fossis: „Mo tuike! mo kannake! mo armoke! sinust ei pea mind legi ennam lahutama!“

Kui Peter nenda Ewa ees istus ja temma peäle wahtis, ärkas Ewa forraga üllesse, löi silmad lahti ja näggi — Peetrit. „Oh Peter! — hüidis temma pool unniselt — meie ollime lapse põlwes sured sõbrad ja wägga röömsad?“

Peter fargas üllesse, hakkas ümber poolunnise Ewa kaela ja ütles: Jah, kuidas meie lapsepõlwes olleme röömsad olnud ja mänginud, nenda tahhame ka surmani teine teise rõmuks ellada, mo kallis Ewa!

Seal ehmatas Ewa ärra, sest ta olli jo süddame walloga kuulnud, et temma Peter Tinat pididi kossima; ta püdis se pärrast Peetri kätte wahhelt lahti sada ja ütles: „Peter, Peter! ärra pilka mitte nenda üht waest-last. Kui minnul ka muud ei olle, üks Jummal on mul ommei taewas. Ma tean kül, mis pärrast sa tuled ja kahjo, et neid, sedda sinna otsid, mitte koddo ei olle! Minna ei tahha mitte muud elka, kui mis ma oken: üks waene-laps, kannel isä

egga emma ei olle, ja kedda kül iggaüks
woib pillkada; agga kui Peter Korn mind
pillkab, siis on se mulle keige wallusam!”

Ewa! mis sa rägid? arwad sinna, et
minna nalja teen? Summal hoidko mind
nisugguse nalja eest! Arwad sinna, et minna
ennast ärra lassen müa ja üht naesterahwast
abbikasaks wöttan, kedda ma ei armasta?
Kui ma praego alles sinno ees siin istusin,
tundsin ma selgeste ärra: sind on Sum-
mal mulle lonud ja keddagit muud,
ja mo südda ütles Jah ning Amen peäle.

Ewa läks furd punnaseks lord walgeks.
Keif temma endine armastus tärkas nüüd,
nago noor rohhi soia wihma järrele üllesse
ja ta südda hakkas nago kassetohhi põllema.
Agga ommeti ei tahtnud temma mitte Dinat,
nago Jakob Esawit, petta, waid ütles:
„Armas Peter! mötle hästi järrele, mis sa
teed! Ärra te middagi ruttoga. Minna
ollen waene, werriwaeane nago Hiob, ja
sinna olled rikkam kui keit teised ümberkaudo.
Parrem jätta mund ja te, mis so wannemad
tahtwad. Eina on sinno kohta sündsam.
Eelle läbbi woiks wannematte needminne
sinno peäle tulla, ja Summal hoidko, et se
minno pärrast peaks sündima! Jah, kui sa
waene olleksid, noh siis” — — ja pisarad
tullid Ewa filma.

Sinna tõrges laps, — ütles Peter —
 kas sa ei mäleta enam, kui wägga minno
 wannemad sind armastasid? Eile pääw
 rätis weel emma sinnust ja sowis, et ma
 sind peaksin nähhä sama. Issa mõtleb kül
 enam rahha peäle, kui emma, ommeti ei
 woi minna mitte patto räkida: temma südda
 ei olle ka mitte rahha külge finni kaswanud.
 Ei, ei, armas kallis Ewa! meid näewad
 siin Summala silmad ja minna küsfin sind
 tõeste, ütle mulle omma süddame peält ärra:
 Kas sa tahhad mulle abikafaks tulla?
 Ewa, teist minna ei wõtta, ning Perdi tü-
 tart Linat ial egga ilmas! Subba ma ollen
 ka monda temmast kuulnud, ja kõrtsis, kus
 ma lounat wõtsin, kuulsin ma weel ueste,
 mis rahwas issast ja türest rääksid. Ei
 mitte, Ewa, ei minna sedda punnast „werre-
 lani“ egga „piitsakeret“ omma maiasse ei
 tahha! Wõtko tedda, kennele ta mele pärrast on.

No mis wois Ewa, kelle südda Peetrit
 muidogi armastas, senna wasto enam räk-
 kida? Ta panni omma pea Peetri rinna
 wasto ja ütles ni tassakeste temma kõrwa
 sisse „Jah!“ et Peter sedda magusat sanna
 enam soia hingeõhuga tundis, kui kulis.
 No sedda kaelahakkamist ja suandmist, mis
 nüüd olli! Mõlemad istusid mahha ja jutto
 olli nüüd otsata. Peetre tahtmissse järrele

piddi Ewa nüüd ka kõnnelema, kuidas temma käsfi tännini olli käinud, ja Peetri juuksed tõusid püsti kui ta keif kuulda sai, mis Ewa, kui waene-laps piddi kannatama, ja ta tundis ikka ennam ja ennam ärra, et Summal tedda waese Ewa peästjaks olli saatnud. Sedda tahtis temma ka pea tehha.

Mis nemmad nüüd keif teine teisega on rääkinud, sellega polle meil mitte asja; agga ni paljo pean üttelema, et nemmad wimaks nouks wõtsid, kellegile sest sanna üttelda, waid keif isseenneste teäda piddada. — Mi raske kui temmal kül Ewast olli lahkuda, ommeti ei olnud se ka hea, kauaks senna jäda. Nad jätsid peigmehhe ja prudi modi Summalaga ja Peter läks. Issa kirja jättis ta laua peäle. Snneks ei näinud Peetri tulle, mist egga minnemist ükski maias, kui Ewa aino üksi. Peter lubbas warsi taggasi tulla, agga mitte Lina pärrast.

Olleks perrerahwal pärrast terrawad silmad olnud, siis nad olleksid kül woinud Ewa filmist, nago Juda rahwas preestri Sakaria filmist tunda, et ta näggemist olli näinud; agga legi ei pannud sedda tähhele ja Ewa kandis nüüd omma rõmo nisamma waggusi, kui ta enne omma kurbdust olli kannud.

Shto, kui Pert tütreaga foio tulli, andis

Gwa kirja wannamehhe kätte, mis „üks noor mees Soa weski peält“ olli tonud. Pert kratsis kuflatagguse werriseks, et ta mitte koddoo ei olnud, ja kui ta küsis, mil noor mees jälle lubbanud tulla, ehk kas ta muud middagi weel Perdile käskinud ütelda, siis wastas Gwa: „ei middagi ennam, kuid lubbas warfi taggasi tulla;“ ja se olli terwe tössi.

Soa weski peäl olli tuul tänna ka kogoni teisest küljest, ning se olli nenda tulnud. Möldri maias olli jubba wannast sadik se pruuk, et nemmad pühapäwal pärrast firrikut lounat wötsid ja sestänane pruuk on mitmes maias, kes firrikust mitte kaugel ei ella. Nenda olli ka tänna.

Pärrast söma pannit mölder mütsi pähhä ja läks wälja, agga kuhho ja kui kauaks, sedda teädnud egga küsinud kegi. — Lena istus nüüd üksi koddoo ja kui omma paar peatükki pühhast firrast olli luggenud, mötles ta Peetri tekäigo peäle ja öhkas süddamest, et Summal keik nenda sadaks, kuida temma isse Peetri kasuks teab hea ollewad. Äkkiste astus wanna Käärtso Ello, Peetri ristiemma, uksest sisse ja ütles: „Terre lounest, wanna wadter! Dige aino üksi koddoo? Kuhho teisid maialised sul keik käest kadunud?“

Üks senna, teine tenna, wastas Lena, ollen se kord öige üksi, nago wa' kas loio jänud.

Lena moistis warsti, et Ellul middagi süddame peäl olli, sest teggi temma ka pea jutto, sundis küllalist mahhaistma ning ütles: „Wa' wadder, ma moistan kül, et sul üks uus asji nago palla leem suus on. Ütle agga wälja; miß asja üksi omma süddame peäl kannad? Peälegi olleme nelja silma al, kus meid-kegi ei warritse.“

Wanna Ellu kõhhatas esmalt ja ütles siis: Mo sedda parrem, wadder, sedda parrem! Agga egga se kerge asji ep olle, omma ninna ilma pallumatta woõra kosjapuddelisse toppida, ja ommeti peab üks ristiemma südda wallo tundma, kui omma ristilapsele kahjo nääb sündiwad, peälegi üht elloaegest kahjo. Sepärrast on õige õnneks, et üksi olleme. Mehhed on allati wannad tullepead, kes paljo ei kannata ja mõtlewad ikka, et teine sandi pärrast rägib. Minna ollen kuulnud — ja sest sössiõeb jubba keif külla — et teie Peter rikka Hannusse Perdi tüttart Timat peab kossima. Ehk ma muido hea melega näeksin, et mo armas ristipoeg õige rikka naese saaks, ommeti peab mo südda wallutama, kui ma mõtlen, et üllekohto warra, mis ni mitme waese silma weega on kaõtetud, teie õige töö ja waewaga foggotud warra jure peab tullema, kus üks koppik tuhhat rubla ärranelab, nago Warao lahjad lehmad need

lihhawad ärranelasid ja isse mitte lihhawaks
 ei sanud. Sest Hannusse Perdi warra on
 patto warra, mis kofkoahnitsetud ja waeste
 käest risutud on ning kelle peäl Summala
 önnistust mitte ei olle. Peäle sedda waat-
 wad taewa Ladi wihhasilmad weel isseär-
 ranis ta waese wennatütte pärrast Hannusse
 Perdi peäle, mis üks essimenne wahwa
 tüttarlaps on, agga kedda Pert ja temma
 „punnane linna-harri“ — ärge pange
 pahhaks, et ma teiste järrele Tinat nenda
 nimmetan — kui üht koerakutsikast peawad
 ja pinawad. Igga posthobbosel on hõlpsam
 põlli, kui waesel Hannusse Gwal. Üht õiget
 jutto egga Summala sanna legi seal maias
 ei kule, agga needmisse ja söimosanno sattab
 igga pä, nago rahhet. Kui üks waene
 temma wärrawa tahha tulleb, se on nisamma
 nago laps wapsika pessa jure lähhäb, ilma
 söimamisseta temma ei peäse. — Sa mis
 prudi Peter saab? Summal hoidko, weil
 on keikil lapsed ja kes woib teäda, mis neist
 enne surma saab; agga Tina on ni kui
 wanna-emma, kani, suust mahha luffkunud;
 ahne nisamma kui ta isä ehk weel hullem;
 räksub ja käksub hommikust õhtoni, agga
 isse ei pista sörme külma wee sisse, ja
 maia tallitus on üksi waese Gwa kaela peäl,
 kedda peälegi weel hirmsaste wihkab ja pinab,

sest et Ewa temmast kümme kord illusam on. Ülleültse, minna ussun, kes sippelga pesas tahhab maggada, se wõtfo Linat naeseks. — Et luggu nenda on, sepärrast ei wöinud minna omma suud mitte kinni piddada, et mo armas ristipoeg mitte minno sü pärrast önnetusse sisse ei satto. Ma tahtsin teile, armsad warredi rahwas, siis ommalt poolt sedda nou anda: ärge toge üllekohtusse warra pärrast mitte isseennestele önnetust tuppa. Tulletage mele, mis Salomon pahhast naes- test rägib. Jummal on teid muidogi önnis- tanud, mis teie siis ni wägga rahha peäle tahhate ahned olla? Suur tüf aiab su löhki. Pea on rist faela tombatud, agga mitte ni pea jälle ärralüffatud. Waatke ette, armas wadder, waatke ette, et teile mitte kul tui assemel maiasse ei toda. Tead jo isse, wadder, mis on surem önnetus, kui üks kõlbmatta minni? Pahha minni on se keige wälam witsokimp ni hästi poia kui wanne- matte farristamiseks, ja kes Hannusse Tina saab, saab karroohhaka poue. Nüüd tehke, mis isse tahhate, minna ollen omma süddame peält ärraüttelnud."

Möldre Lena tännaš hea nou eest ja lubbaš tehha, mis ta ial wois, et se kosja nou pididi tühja minnema. "Agga kahjo," ütles temma — "et Peter tänna Üllesoo

küllasse läks Hannusse Dinat ka förwalt watama, midda wärki ta peaks ollema. Ma kardan, kui ta tedda mitte armastama ei hakka. Noorte innimeste süddamed on ka ses asjas mitto ford kui püssirohho sarwed, kui tulli fenna liggi peäseb, siis on se ja teine lahti."

Selle peäle hakkas wanna Käärtso ristiemma naerma. Siis peaks Peter kotpimme ollema — ütles temma — sest Dinat on werripunnased juuksed ja täppiline näggo, peälegi lühhike ja jämme, nago sassepunt; ja kel wähhegi filmad peas on, se woib ta näüst warsti nähkä, mis ta süddames on.

No se teggi waese Lena süddant nattuke fergemaiks. Ta teggi nüüd küllalissele süa ja aiastid siis weel ühhest ja teisest jutto, kuida kannad auduwad, annid poegi towad, lehmad pima andwad, lambad kassikud poiad sawad, kaapsta taimed forda lähwad ja mis weel muido perrenaište üllemad asjad on.

Käärtso ristiemma läks foio.

"Peaks Peter ommeti warsti taggasi tul-
lema" — mötles möldre Lena — "sest et Peter feik temmale illestunnistas, mis ta süddame peäl olli; ta teadis ka, kui Peter ütles: "Minna Dinat ei tahha," siis isä ka wäggise ei sunni. — Ta mötles ebdasi ja taggasi feige selle peäle, mis Käärtso

wadder olli räkinnud ja aeg aialt tulli jälle temma süddamesse se endine sowiminne: Kui ma ommeti Ewa ommaks minniaks saaksin! Sedda waestlast ma wöttaksin kahhe käega ja tahhaksin temmale need seitse näljaaastat mis ta Hannusse Perdi maias on näinnd, tössise emma armastussega täsfuda." — Agga poisid — poisid, neil on jälle ommad meled ja mõtted; kes teab mis Peter teeb."

Nenda mõtles Lena ja läks pärrast wasto õhtut ounapu aeda, watas kuidas puud õitfesisid ja noort wilja kandsid ja lahutas omma süddant, sest Käärtso wadderi jut olli temmale etse kui kirbo kõrwa sisse pannud, mis ifka rabwistas ja rahho ei annud.

Nattukesse aia pärrast näggi Lena ülle aia Jakobit alt möda teed tulleswad. Wannamees jäi aeg aialt seisma, pühkis higgsi otsa eest ja lükkas mütsi ford pahhema, ford parrema pole, mis muud middagi ei tähhendanud, kui et temmal monni pahhandusse ollas süddames olli; sest Lena tundis tedda ammo. — "Tulle Jummal appi!" — mõtles Lena — "mis tal ommeti wigga peaks ollema? Ei ta räkinnud, kuhho ta läks egga kust ta nüüd tulleb." — Ehk kül perrenaese südda ka pallitses, ommeti wöttis ta nouks, odata, kunni Jakob isse piddi räkima.

Jakob joudis wimaks rohtaia wärrawa

ette. Lena läks omma wa' teise pole wasto ja ütles: „Terre, terre Jakob, kui sul käies mitte wägga palla ei olle, siis tulle ka aiaft nattufe läbbi, ehk kui so köht tühhi on, söök on ka walmis; ma keetsin öhtuks nattufe tatrango pudro.“

Mul ei tulle söki melegi; — wastas mölder — kas Peter weel taggasi ei olle?

„Kuida temma ni warra taggasi woib olla?“ — ütles Lena — „Mõttele, kus ülle-foo külla on, ja tänna olli palla pääw, mis innimest muidogi jooksa ei aia.“

Temma olleks weinud raudja atla wötta ja ratja miinna; agga kui minna hommiko üllestoufin, olli pois ammo läinud. Kenda on üks npor innimenne — ifka tulli tagga.

„Tobho! siina olled jo wägga kurri Peetri peäle. Kas ta middagi pahha on teinud?“

Wuud pahha middagi, kui et ta weel kobbõ ei olle.

„Mis rut sellega ni wägga on? on willi alwemaks läinud, woi mis sul tänna wigga on, wannake?“

Mitte wilja pärrast — ütles mölder — waid Peetri ennese pärrast, meie pärrast . . . lühhidelt . . . olleks ma sedda . . . sitta kirja mitte kirjotanud ja . . . Peter parrem foio jänud!

„Sinna kohhutab mind jo õige ärra —
 wastas Lena hirmoga ja mõtles Käärtso
 täddi jutto peäle. — „Miks sa siis minno
 peäle nenda wihhane olled? mis minna senna
 woifsin parrata? Jakob, wata ommeti lah-
 keste omma Lena peäle! Minno südda ei
 kannata sedda, kui sa kortsus kulmuga rägid.“

Sul on õigus, armas naene, — ütles
 mölder lahkemalt; — minna ürrisen nago
 kurri koer sinno peäle, ja ollen isse süüdlane;
 ärra panne pahhaks!. Agga ma tahhan sulle
 keif omma süddame peält ärraräkida, et sa
 teäda saad, mis mul süddames torlib. Sinna
 tead, mul ei olleks mitte wasto meelt olnud,
 kui meie Peeter rikka Hannusse Perdi tütre
 olleks ärrawõtnud. Ma pean sulle nüüd
 tunnistama, et ma sinno teadmatta wanna
 Perdiga jubba nou piddasin, ja et ma tän-
 nast kirja ka mitte nissude pärrast, waid
 Tina pärrast kirjutasin, ja Peter isse pididi
 kirja wia ollema, et ta isse omma filmaga
 ei mitte nisso, waid Tinat nähhä saaks;
 sest wäggise ei olleks minna ial tedda fundi-
 nud; sest mitte minna, waid Peter peab
 temmaga ellama.

„Agga Jakob, sest ei olle sa mulle mitte
 sannakest üttelnud!“

No seeb se on, mis mind pahhandab —
 wastas mölder; — agga ma teadsin, et

sinna Hannusse Pertti ei falli ja selle wasto seisad; ma teädsin ka, et sa önsa Abrami tüttart, nago kass poega armastasid, mis ni waene on, kui firriko rot, ja kas sa arwad, et minna ei moistnud, kust poolt tuul puhhus, kui sa wimaks ni ümberkaudo rääksid, et meid Jummal önnistanud ja Peetrit riklast naest tarwis ei olle. Ma kartsin, et sa Peetriga mulle seddasamma pusfi ei piddand teggema, mis Jakob ja temma emma Rebekka wanna pimmeda Izaakile teggid, ehk ma lül, Jummal tännatud! weel pimme ei olle. Se on nenda naeste wiis, ja se keige parrem naene pettab omma meest nisugguses asjus ka nenda, mis suits tagga. Et ma nüüd Peetri head noudsin, sepärrast tahtsin ka lord ello aia kohta omma kae peäl midagi ette wötta ja . . . nüüd on keif nurja läinud! Se pahhandab mind wägga ja teeb mo süddant raskeks.

Lena pühkis põlle nurgaga filmi. Kas nad kuitwad woi märjad ollid, sedda minna ei tea, agga ta pühkis, nago nad olleksid märjad olnud. No nisuggusid asjo, se on, omma Lena filmapisarid, ei woinud wanna mölder Jakob mitte kannatada. Näggi ta lord Lena wessist filma, siis olli wannamees ümber förme mäsfida; sest ta armastas mma naest süddamest. Olleks nüüd Lena

palja hammaste ja sättendawa filmadega — nago surem hulk naesi tewad — Jakobile suurt pitka jutlust hakkanud piddama, se olleks temmale kümme ford kergem olnud, kui se, et ta põlle filmi ette panni ja — nuttis. Ma arwan et ta nuttis. Jakob arwas ka nenda.

„No wata, mis paggan sest on wäljatunud“ — ütles temma — hakkas Lena kääst kinni ja pallus: „Armas Lena, anna mulle andeks, mo südda on jubba muidogi raske, kui ma mötlen, mis Sostra Hindrik Üllesoo küllast mulle tänna räkis. Lubba mulle, et sa mitte ennam ei nutta, siis ma tahhan sulle keif räkida, ja tootan, et ma eddespiddi middagi ennam ilma sinno teadmatta ette ei wötta, waid tahhan nenda tehha, kuidu sinna heaks arwad.“

No üttelge isse, naesed, kas teile nisugune allandus meeste polest mitte wägga moffa pärrast ei olle?

Lena kurbdus kaddus ka pea ärra. Ta pühkis põlle nurgaga weel filmi, olgo nad märjad olnud woi ollematta. — Ta südda kōddises jo kuulda, mis Sostra Hindrik olli räkinnud ja naeste üllem piin on jo, kui sa middagi osfatad ja mitte rutto ei rägi, se pärrast ei tahtnud temma omma kuitwa

filmapiisfarattega möldre aega mitte ennam wita. Sostra Hindrif olli möldrile üttelnud: kas ta omma poega isse melega huffatusse sisse tahhab lüffata? Hannusse Perdi warra olla keit üllekohto kokkopandud ja temma tullipunnane tüttar olla üks kihwtipöis, mis Peter otsego isseennesele tiiskusse töwweks ja isja emmale pufärgi naelaks maiasse toob. Se waene-laps Ewa teada küll, kui terra-wad küned ja hambad Linal olla.

Lühhidelt üttelda: wanna Käärtso waderi ja Sostra Hindrefo pitkad juttustamisfied ollid üsna üks.

Kui nüüd Lena ommalt poolt ka olli juttustanud, mis Peetri ristiemma temmale kõnnelenud, ütles mölder: „Nüüd mul on agga se hirm, et meie pois, kui ta Linat näeb ja ka temma sure warra peäle mötleb, tedda wimaks armastama ja tahtma ei hakka! Waat' siis, kallis naesete, siis olleme kimpus! ja tont wõtke minno rahha ahnust, se on siis keit minno tö!“ Sedda ütteldes rapputas ta isse pead ja tampis jalga wasto maad.

Lena waigistas selle asja polest omma wannameest ja arwas, kui neljaski jaggo sest tösf on, mis Käärtso ristiemma räkis, siis Peter Lina peäle ei wata. Möldri südda jäi ka aeg aialt waggasemaks. Agga kui

Lena jälle Ewast jutto teggi, lõppetäs möl, der äkkiste ärra ja ütles: „Lähme õige söma, õhto on jubba kää.“

Pärrast söma tõmbas wanna Jakob weel piipo kaks, agga wimaks sai unni woimust, wannamees läks sängi, heitis maggama. Mo Lena olleks woinud seddasamma tehha? Ja — kust wõtta! Temma südda kõddises nüüd jälle kuulda sada, mis Peetri su pididi juttustama. Kuis woib üks naesterahwas, olgo ta kül Lena ealinne, filmad õhto kinnipanna, kui tal middagi, isseärranis weel monni kosja assi, süddame peäl on? Meie ei woi siis ka pahhaks panna, et tänna õhto Lena filma unni ei tulnud. Temwa mõtted ollid Peetrega kotto ärra.

Õhha olli jubba kustumas, kui Peter koi joudis. Nisuggusest teest soia päwaga olleks ta nago koer piddand wässind ollema, agga walle puhhas! Peter olli ni rõmus, kui olleks ta praego taewast tulnud. „Kas mo wannemad jubba maggawad?“ küsis ta ühhe tüdrukko käest, ja kui ta kulis, et emma alles üllewel on, tõttas ta warsi omma röömsa näo ja süddamega emma jure. Waese Lena südda wärrises, sest temma ei teadnud weel mitte, mis meie teame. Ta poeg terretas ja andis emma kääle ni rõmoga suud, nago tegi, kes räkimatta sure rahhaugo leidnud.

„Peter, Peter!“ ütles emma — „sinna olled jo ni rõmus, kui ollesid sa jubba walmis peigmees ja feil asjad kordas?“

Kallis emmaka! — ütles Peter — minna ollen ka peigmees, ja ollen omma prudi üle räfimatta rõmus; kui mo armsad wannemad omma õnnistust meile ei kela, siis on asjad kül kordas. Oh, mis magguš on peigmees olla!

Emma kahwatas ärra, nago lummi ja wärrisewa heälega ütles temma: „Poeg, ärra hüppa ja õiška mitte nenda paljo, ärra joosko so rõöm mitte liakš üle; sa polle temmaga weel mitte ello aega ärra ellanud! Woib monni offas ka te peäl olla.“

Olgo peäle, — wastas Peter — agga omma prudiga astun minna üšna lauldes feige offaste peäle ja kannan omma risti rõmoga. Kennel nisuggune naene kõrwas käib, kui minna saan, on rikkas kül ning se olles jo pörane, kui ta omma ello raskust rõmoga ei kannakš.

Emma kahwatas weel ennam ärra ja ta käed wärrisefid. „Kas tüdruk tahtis sulle ka hea melega tulla?“ küšsis temma.

Ja muidogi, — wastas Peter — feigest süddamest, ja sepärrast on ta mo melest ni hirmus armas.

„No mis ta iša Pert ütles?“

Peter naeratas ja ütles: Mis minna sest tean. Minno filmad ei olle Perti näinudki, egga ma ei tunne tedda.

"Kuida sa siis temma tüttart tunnend ja ni wägga armastad, kui sa isfast middagi ei tea?"

Kallis emma, kes ütles, et ma Hannusse Verdi tüttart armastan ja prudiks wöttan? Minna ei tunne ei issa egga tüttart ning ei tea kui sured ehk mis näggo nemmad on. Minno pruut on koggoni teine ning kegi mu, kui — kui — kas tohhi ütelda —? kui — mo kallis — Ewafenne, kedda ma lapse põlwes omma kätte peäl kandsin; kedda sa, emma, ka wägga armastasid; se pinatud waene-laps. Sefinnane on tänna louna aego Summala silma ees minno prudiks sanud!"

"Summal olgo kidetud ja tännatud!" ütles emma — ja panni käd kokko. "Summal andko teile õnne ja õnnistust! Egga ma kartsin esmalt, et — — no olgo peäle."

Nüüd räkis Peter weel laialt ja pitkalt keik üllesse, kuidas temma luggu üllesoo-küllas olli läinud ja mis temmal Hannusse Verdi maias olli juhtunud; ta räkis ka, mis waene Ewa ommast iggapäwasest ellust olli ütelnud keik emmale wälja ja küsßis wimaks: "Egga Summal teab, mis nüüd issa keigest sest tembuust arwab? Temma tahtis kül, et ma

fui peigmees piddin taggasi tulles, agga siiski, kes teab, — kes teab! temmal on se rahha ni armas,“

Emma ei vastanud selle peäle muud midagi, kui käs kis poega nüüd maggama minna ja teggi isse seddasamma; agga ehk kül wanna mölder noorskas nago saeweski, istus Lena sängi sörwa peäl, tännas Jummalat keige armosaatmisse eest ja mötles järrele, kuidas temma teisel hommilikul wannamehhe meele pididi ümberpöörma, ja wiimne hea mötte olli ikka se: „fui mu nou ei aita, siis hakkas agga jälle nutma.“

Siin wahhel ütles Pütsipappa: Se on töeste tössi, kui naesterahwas kohtolaudas istuksid, lähheksid monned asjad teiseti ja mitteford parrem, kui meeste käes. Nemmad on jo kui ahwofadiks sündinud, kes üht asja ni hästi moistwad kerutada ja forrotada, et enne kui tähhele panned, on nemmad tuult mehhe peas teise külgi pöörnud. No igga furd ei tulle sest kül mitte head wälja, se on, kuidas mees ehk naene on; agga se on tössi, Jca weski peäl olli üks naene, kes ka omma kerutamisse arimetit pohjani moistis; siiski peon tunnistama, Lena ei pruukinud sedda ial pahhaste, ehk ta kül sadda furd wannamehhe ninna kuklatahha pöris.“

Ni pea kui mölder teisel hommikul filmad lahti löi, olli temma essimenne küssimenne: kas Peter taggasi tulnud ja kuidas temma kosja loud läinud?

No nüüd hakkas Lena korrotama. Agga olleks sedda kegi kuulnud, kuidas temma nüüd pitkendas ja wennitas ja wanna möldre sübdant otsego sütte tulle äres paistis, wahhel seffa ka põlle nurgaga silma nurka pühkis — sest pissarad on naeste üllem sõäriist — kinni mölder wimaks, ja weel enne kui Lena lotis, äkkiste küssis: „Mis sa arwad, Lena, se waene, laps sünniks seält tenistusse raud ahjust ärrapeästa, kui Peter — —“

Mis sa Peetrit rägid — wastas Lena — Peter on tedda jo eile jubba kossinud ja kui mulle õhto keif räkis, ollen minna „Amen“ takka peäle ütelnud; agga sul on perremehhe ja isä woimus lääes, kes teab mis sinna teed?

„No sedda ma mötlesin, ütles mölder, kui sinna olled jubba „Jah“ ütelnud, mis siis ennam aitab, kui minna takka järrele weel „Ei“ ütlen?“ — Kui wanna Jakob tahtis, moistis temma ka wägga hästi nalja tehha. „Dot', oot', wanna jalla, kas!“ — ütles ta pärrast Lenale ja teggi ni kurja näo, nago Hannusse murri waeste peäle — „Mind wanna innimest hakkate teie, poeg ja emma, ühhesnous petma! minno selja

tagga naesi kossima ja minniaid wõtma!
Minna tahhan teile mõllemattele üht pussi
tehha, mis teil ello aia melest ei lähhä, ja
sedda teen ma tänna pääw!"

Lena ehmataš ärra ja ei sanud pea sanna
suust.

"Kas sa nüüd ennam, pettis, middagi
ei rägi?" — küssis mölder jälle, ifka alles
kurja näoga.

Oh, kallis Jakob! — öhkas kahwatand
Lena — mikspärrast sa nenda kurri olled?
Mis pahha ma — —

"Ole wait!" — kääritas Jakob ja naer
kippus ennesel wäggise peäle — "Sinno ja
Petri sureks pahhandusfeks tahhan ma omma
kallišt minni Ewalest tänna pääw Hannusse
Perdi küünde wahhelt wälja kiskuda ja ärra,
tua. Mitte üks pääw ei pea ta ennam
Perdi ja temma tütre pinata jäma. Warsi
hobboseid ette, meie Peetriga peäle ja possol!
Seiske teie mollemad kätte ja jalgega wasto,
agga minna järrele ei anna, Ewale peab
tänna õhto siin ollema! Ah, ah, ah! —
naeris mölder — Wata, wanna kassike,
sedda pussi ma teile teen." —

Sinna wanna naljapaun! — ütles Lena
ja andis Jakobile suud. — Kedda sa ehma-
tab? Nüüd joofsis ta Peetri jure ja ütles
temmale. Peter tulli ja tännaš, ja leige

perrele anti nüüd teada, et Peter naest wöttab ja norik jubba tänna pä maiasse tuakse. Keik tundsid Gwat lapse põlwest ning armastasid tedda; ollid ka kuulnud, misfugguses maias ta waene laps pididi ellama.

Dh sedda õnnesowimist, mis nüüd tulli! Üks jooksis sia, teine tenna ja ellades ei olnud sullane Tomas ni rutto wankert märitud ja hobbosid ette sanud, kui tänna, ja kui isä ja poeg peal istusid, olli nago olleksid hobbosed ka teädnud, kelle järrele nemmad läksid, sest nad jooksid tänna, kui hullud!

Mitto, kes sest kosja loust ollid baises ninnasse sanud ja Goa möldret omma poega ülesoo külla pole nõggid sõitwad, ütlesid: „Waene isä ja waene poeg, kui teaksite, mis lomad Pert ja temma tüttar on, siis pöraksite teie warsi ümber!“ Agga meie ütleme: sõitke peäle! Neil olli õigus, sest nemmad ei teädnud; meil on ka õigus, sest meie teame.

Külla tännaw käis meie seppikoia ukse eest möda ning meie näggime ka, — ütles Pütsipappa. — kui Goa mölder omma poega möda sõitis ning wanna meister, kes sedda ka näggi, rappotas pead ja ütles: Dh rahha, rahha, kaddugo sinna ma põhja! Kui mitto innimest olled sinna jubba folkto

pannud, kes teine teisest ni kaugel ollesid piddand seisma, kui õhto hommikust!"

Agga wata immet! mitte paar tundi polnud möda leinud, kui jubba möldre wanter kahhe raudjaga jölle taggasi tulli, ning Peetri kõrwas istus Ewa, tulli punnane häbbi ja weel ennam rõmo pärrast, et Hannusse Perdi raudahjust olli peäsnud.

Selsammal filmapilgul astus Lõlso Tõnnis, Perdi naber, seppi kotta, ja warsi küssis wanna meister: "Kule, Lõlso perremees, kas sinna sest asjast middagi moistad? Mis se olli? kuhho se waene Ewa widi? Lina piädi jo Soa Peetri norik ollema?"

"Minna woin sulle sest leige parremat teädust anda — ütles Tõnnis — sest ma olin seäl jures ja tullen praego pulma-wantere tagga Hannuselt." Müüd räkis Tõnnis pitkalt ja laialt, mis ta keik näinud. Jubba warra hommiko olli seäl pühhitud ja harritud, pestud ja kütitud, et igga pimme woinud nähhä, mis järjed warsi maiasse tulleswad; agga se immelikkum asfi olnud Ewa näggo, keik selle aia, ni rõmus, lahke ja helde, kui olles keik mailm temma pärralt olnud. Ja kui Tõnnis tedda olli küssinud: "Ewa, miks sa nenda rõmus olled?" olli Ewa wastanud: "Mikspärrast mitte, kui peigmees tulleb?" "Kas Lina peigmees?" küssinud Tõnnis

jälle, agga Ewa olli naerdes eest ärra jooksnud. Warsi pärrast tulnud möldre wanter. Oh sa kallis aeg, kuidas neid wasto woetud! ja mis neile keif laua peäle pandud, et laud raggisenud. Tõnnis tahtnud Summalaga jätta ja loio minna, agga Pert olnud tänna otsego teine innimenne ja kästnud tedda seäna jäda; siis olli temma ka jänud ja sedda immet watanud.

Mölder omma poiaga olnud eestotsast kartlik, funni wanna mölder wimaks ni äri weri möda peäle hakkanud kosja asjast räkima. Ni kui Tina sedda kuulnud, jooksnud ta wälja ja waatnud mödaminnes ni Peetri peäle, kui tahtnud ta üttelda: „Tulle ka järrele; kui wannemattel meid tarwis on, kül nad siis hüawad!“ Peter olli kül ka wäljaläinud, agga mitte Tina järrele, waid Ewa jure kōki, kes seäl wärrises ja wabbises.

Neg aialt olli siis mölder Perdiga jutto peäle sanud ning üttelnud wimaks selgeste wälja, et ta omma poiaga kosja tulnud. Se peäle olli Pert sure heälega naerma hakkanud ja üttelnud, et temmal senna wasto Summala nimmel middagi posse räkimast, kui noorte rahwa ennesta kaup sünnib.

„Kende kaup on ammo walmis“ — üttelnud mölder — ning Perdi sanna peäle läinud ta Peetrit tuppa kutsma. Seäl tul-

nud siis Peter kõgist, Ewa kae kõrwas, selle palled häbbi pärrast kumanud. Nüüd pannud mölder mõlematte käd kokko ning ütelnud: „Et Hannusse perremees, Ewa kassoissa, ka selle nous on ja praego ütles, et temmal Jummal nimel Peetri kossimisse wasto middagi polle räkumast — siis kinnitan minna teie armsa laste ettewõtmist sega, et ma teie käd kokkopannen ja teid õnnistan. Jummal lasko teie kät hästi kää ja teid paljo rõõmsaid päiwi nähhä!“

Seäl on siis Hannusse Pert seisnud, su laiali, nago olleks temmale sulla tinna kaela wallatud ja ep olle sanna suust sanud. Wimaks sure waewaga sanud ommeti ni paljo läbbi hammaste küsida: Mis — mis — mis temp se on, mölder?

„Ei suremat ühtegi,“ — ütelnud mölder wasto — kui et minna omma kirja sees, mis eile kirjotasin, üht eksitust ollen teinud. Ma kirjotasin: „Teie tüttar,“ ja olleksin piddand kirjotama: „Teie kasso tüttar“. Ko üks tõssine isawend peab ka omma wennialast omma lapses, ning nenda ussun minna, tete teie ka, ja nenda jägo ka. Peter olli eile siin, kus Teid mitte koddo ei olnud ja on seäl Ewaga nõu walmis piddanud. Et Teie meid ni lahkeste wasto- wõtseite, mõtlesin minna, et Teil keik jubba

teäda on ning sepärrast feigega rahhul ollite, fuida Teie omma nabermees fiin woib tunnistada."

Nüüd teinud Hannusse Pert üht näggo, mis ükski ei woi üllesträkida; agga ta olnud löngas. Tulli purtsanud kül temma filmast, agga ta omma lubbaminne piddas tedda finni. Peter olli ka murretsenud, et pitkad juttud pea lõppesid; wanfer tulnud ukse ette ja Soa mölder omma poia ja Ewaga istnud peäle — Summalaga!

"Hullud, odake" — hüüdnud Pert weel takka järrele — "tüdrukõ fast ja rided ei olle mitte kasa woetud!"

Tännan wägga! — hüüdnud Peter taggasi — Need kinkime meie Ewa waese kasso; isfale, — ning wanfer läinud eddasi, mis tuiskanud.

Justament tulnud Dinake praego kambri uksest sisse ja karjatanud: "Oh sinna Issafe! nemmad lähwad jubba ärra! isfa, kas jälle keif sittas? Mis Ewa eddew nende wanfre peäle jooksnud? Dor', oot', lasf' ta taggasi tulla! Häbbematta litta!"

"Pea louad! — kärritand Pert Tinat — Ewa on önnega kous ja ei tulle ial ennam taggasi. Ewat en nüüd Peter prudiks wallitsenud ja sinna woid läbbi sõrmede wahtida!

Nüüd puggenud Tina, nago häbbistud loer, sabba sorgus, uksest kambri. Tõnnis teinud weel möldri rahwast jutto, agga se teinud Pertti ni wihhaseks, et Tõnnisele wommo selga annud ja uksest wäljasaatnud. Nõnda räkis Lõkso Tõnnis, Hannusse Perdi naabrimees, mis ta isse omma filmaga olli näinud.

Meie naersime, et seppikodda kõllas käes. Warsi olli keil külla sedda nalja täis, igga üks naersid ja sowisid Ewale head õnne ja Tina'e weel ennam solatükkid filma, kui tal enne olli.

Nüüd jäi wanna Püüsiyappa wait; agga se olli ta filmast nähkä, et jut weel foggoni otsas ei olnud.

Mis ma pean Ewast ennam ütlemä? hakkas ta nattuksesse aia pärrast jälle peäle. Soa weskil tullid esmalt röömsad pulmad, sedda woib iggamees ilma minno ütlemisseta teada, ja pärrast pulma rahhulinne ello. Heast lapsest sai hea norik, hea minnia, hea perrenaene ja pärrast ka — mis ma sest salgan — pärrast ka hea lapseemma, kes neid jumjala kartusses kaswatas.

Wanna Jakob ja Lena läksid otsego ueste jälle noreks, kui nad omma laste lastega mängisid. Memmad on kül jubba mollemad Jumjala ees, agga Peter ja

Etwa ellawad prago alles ja asturwad igga
pääw omma ausa wannematte jäljede sisse.

„Agga nenda ep olle öäla järg mitte“
— ütleb pühha kirri. — Hannusse Pertil
närris häbbi ja kadde wihha kaua aega isä
ja tütre süddant. Gestotsa ei tohtnud nem-
mad toast wälja miina; kes neid näggi, se
hirwitas, sest se on mailma wiis. No wi-
maks jäi se asfi ommeti wannaks ja legi
ei räkinud sest ennam. Ka nende 49 kos-
silasfega näddalis, kenneft Pert — kuida
luggeja mäletab — eestotsa seppikoias hoop-
les, ka nendega olli märka temp, sest —
legi ei tulnud, ja Tinalenne pididi ifka is-
tuma ja otama, ja se janna: „wanna tüdruk“
se panni ta hinge kinni, kui ta selle peäle
mötles. Nenda läks aasta ja weel monni
aasta. Etwal olli jubba kolm lapsokest,
agga Tinal kolm risti selja peäl ja pea ifka
alles paljas. — No wimaks tulli ommeti
üks libbekals linnast, kenne nimme igga förtfi
ukse peäl seisfis, se kossfis Hannusse Tinat
ja temmale läks Tina. Agga se olli meh-
hefe, kes isä ja tütrele kuhjaga kättemaksis,
mis nemmad teistele ollid teinud. Se mees
woistis mollematte ninnad föwwerasse käända.
Kül Pert urrises ja Tina niitsus, agga
kui liina wäimees pörrotas: Piddage su!
siis jäi keif waikses. Wannamees näggi

omma filmaga, kuida temma warrandus joudsaste kahhaneš, agga ta ei woinud sanna lausuda, muido karwa tuttib lendasib. Wanna Pert jäi pääw päwalt ennam küro ja poolteist aastat pärrast tütre pulmi kuuldi: „Wanna Hannusse Pert on surnud;“ agga ükski ei nutnud temma pärrast.

Perdi warraga läks luggu just nenda, kui Käärtso ristiemma olli ütelnud: „kuida sadud, nenda södud.“ Keif kaddus, nago agganad tule kääs! Kül Tina, „kani emma“ tütretüttar, kapis ja rapis weel kokko, agga ei olnud ennam pohja al.

Õnneks ei olnud neil mitte lapsi; sest kui aastat wiis kuus ollid mäššanud, olli Perdi suur üllekohtune warra nenda puh: takš otsas, et mitte rasukest ennam järrele ei jänud ning Perdi tütre ja wäimehhel sandi kep kääs. Nemma läksid nüüd jälle linna taggasi, kus mees kaupmeeste „söbrapoisiks“ heitis ja naene pešsema hakkas. Agga parrako, eks olle teada kül, mis sugused linnud need söbrapoisid on; kui üht auuwäärt meest nende seast tahhad leida, siis wotta keš päwa aial latter kätte. Agga toššina peäle lähhäb neid kaks kümmed wiis tükki. Misuggune olli Tina kallis teinepool ka. Agga temma ei ellanud ka mitte kaua. Ühhe lada peäl olli ta ennast jälle ni täis

jonud, et teisel hommikul krawist passa seest
üllesleiti, agga mehheke olli — walmis.
Wiin olli tedda tapnud. Tina olli peäle
sedda kawa haige ja widi hospiddalisse.
Head innimesed rägiwad, et Tina omma
pitkalisse ja wallusa többewodi peäl weel
enne surma ennast Summala pole on pöör-
nud ja patto kahhetsenud. No, annaks
Summal, et se nenda tössi olleks!

Külla wadber, meie näeme sest juttust
jälle, et Summal sureliste wasto panneb
ja allandlikkule armo annab. Peaks monni
perretüttar siit nattufest allandust ja mon-
ni waene-laps kannatust öppima: siis pol-
leks ta mitte ilma asjata olnud. Agga
Oksa Tomas ja temma perre ütlesid: "Olge
terwe, armas Püüspappa!" ja nenda olli
jut seks öhtuks otsas.

M u s t - S a n s .

Ma tahha teile ommeti enne ärraminnemist
weel ühhe kenna jutto räkida! — ütles
Püüspappa sel öhtal, kui ta homme pididi

Ol salt ärraminnema; — agga teie ei pea mitte mõtlema, et „Must-Hans“ monni kahhejalgne räppune ja must Hans on. Ei mitte! waid meie mustal Hansul on kül faks jalga, agga kummagi jalla külges kolm ainust warwast ja peäle weel faks tiwa, justament nago wadderi tunnifelal, mis enne fest ööd laudil penni peäl tiwo lahhub ja „kuffuruku!“ hüab. Kuulge siis, kuidas „Must-Hanso“ luggu olli, ja uskuge, et iggal uel aastal wanna Summal ellab.

Ühhe sure llinna liggidal ellas üks tallo-poeg, nimmega Tobri, paljo laste ja pis-sut warraga. Ta pididi wapraste käsfi jalgo ligutama, kui päwast päwa tahtis sada; agga temma ning ta lapsed ellasid ommeti iggapääw röömsaste, fest Summal olli neile wäljaspididi ihoterwist ja seestpididi süddame rahho kinkinud. Agga sedda römo ja rahho ei wötnud need armsad innimesed mitte maialt, kui Summala sannast, ning se olli wägga õige. Kuidas ööldud, nenda ei woinud Tobri mitte ellada, nago rikkas mees, iggapääw head süa ja kallist kanda, toli peäl istuda ehk tõlbas sõita, lusti pidada ja aega wita; agga sedda ei püüdnud temma südda ka mitte. Kui ta aastas leif ommad maksud maksetud sai ja nenda paljo

weel ülle jäi, et kokkohoides ja nappiste pru-
 lides arwas läbbi sawad, siis olli Tobri
 südda nisamma rõmus, nago lapsed Soulo
 laupäwa õhto, kui heinad sisse aetakse.
 Lemma wannemad ja wannematte wanne-
 mad, kes wannaste Saksamaalt seina ollid
 tulnud, ollid enne tedda nendasammoti ella-
 nud, se on, tööd teinud ja Summalat pal-
 lunud ning sellega, mis Summal andis,
 rahhul olnud. Tänno sure Summalale,
 Tobri abbiello ning laste kaswatamine olli
 õnnistud, rahho ja Summala kartus ellas
 temma kattusse al ja sedda piddas temma
 suremaks warraks, kui mailma kuld ja hõbbe,
 ning sedda lähhäks mitme maia ja süddameie
 weel wägga tarwis. Seälsammas Tobri
 maia ellas weel üks isseärranis woõras,
 kes sui wäljas reisimas olli ja süggise eessi-
 messe ue lummega igga aasta jälle koio-
 tulli, nago monni "Sarema mees." Nenda
 pea, kui esimenne lummi mahha saddas ja
 ilm hakkas talweks jäma, wahtijid lapsed ja
 wannad läbbi akna wälja, ja üks ja teine
 lahhetes: "Ei minna moista, miks Must-
 Hans tännawo nenda kauaks jääb?"

No kes se Must-Hans siis olli? —
 Must-Hans ep olnud legi mu, kui üks wan-
 na must ront ehk kaaru, kedda Tobri isä

poisikesse põlves pesfast olli wäljawõtnud, wagguraks teinud ja pärrast jälle lahtilastnud. Agga se läbbi olli musta fuemees ni tutwaks sanud ja innimistega ärraharjunud ning armastas nenda omma kasso koha, et igga süggise, kui metiaft egga wäljade peält ennam middagi nokka ei putunud, Tobri maiasfe tallikorteri tulli. Tobri rahwas rõmustasid igga kord temma tullemisfe pärrast, nago monni würst neile olleks küllalisfeks tulnud. Tobri isfe hüdis tedda ta laulo pärrast „Raaf Hans“, agga Tobri olli omma lapse põlwes temmale nimme pannud „Must Hans“ ning se olli ta musta fue pärrast. Nenda nimmetasid tedda ka Tobri lapsed. Mis perrerahwas isfe söid, sedda sai Must Hans ka ning olli rahhul, nago omma koddoo. Kui lapsed tedda sillitasid, olli ta waggusi paigal ja lendas kord ühhe ehf teisele ölla peäle ja pühkis omma nokka lapse juuste külge ärra. Et Must Hans sel kombel lastele sureks rõmuks olli, woib iggaüks isfe arwata. Agga Hans pididi Tobri maias weel mõnda nähhä sama, mis enne weel mitte polnud näinud. Summal satis nende hea innimistele, nago nüüdke weel monne laste ja wannemattele, mondasuggust riisti ja willetsust nende usjo katsfeks. Rahhe löi Tobri wilja mahha, häddaaste neljas jaggo

jäi järrele; messipuud ei õnnistand se aasta, kust muido monne hea koppiko sai; kül mōttis süggise kartohwliid ärra ja pääw enne liina laata surri temmal weel se feige parrem härg ärra, misga teisel hommikul ladale pididi minnema. Seäl olli mehhel kitsas käning wessi silmas. Temma koht olli kül jo wannemist sadit jubba pärriskoht, agga sel süggisel pididi ta jubba hädda pärrast wōlgo teggema ja sattus sega ühhe nisugguse kassowōtja küünde wahhele, kes rahha ommaks feige wāggewamaks troostiks ja rōmuks pididas. Se kuir loom wōttis rasked intressid ja olli ommas süddameē üksi sepärrast Tobrile rahha laenanud, et temma kenna kohta pärrast alwa hinnaga ennesele pididi sama. Nenda olli ka. Teisel aastal ikkaldas willi jälle ärra. Kui nüüd talwe tullemas olli, hakkas pahha mammoni tener omma rahha kättepärrima, ja ütles, et temma mitte senni ei tahha odata, kui feik maad ja maia näl jaga nahka on pannud. Kül Tobri pallus Summala kele, et wōllapärria funni tulles wafewadeni pididi kannatama, kus ta omma maia ja made eest ennam hinda olleks janud. Agga seeb se just olli, mis teine mitte ei tahtnud; sest koht pididi jo ni alwalt kui wāhhe weis, müdud sama ja temma feik pool muido pärrima. Ahne wōllapärria ei

tahtnud mitte odata, waid ühhel hominikul
tulli temma kohtomeestega seina, wöttis
Tobri kaks lehmamullikast, hobbose ja muud
parremad asjad ärra ja ähwardas, kui wölg
mitte kahhe näddali pärrast ei piddand ma-
setud ollema, siis tahtis temma Tobrile oks-
joni teha ning keif lasta ärramüa. Ta
teadis kül, kes pididi nisugguselle ennam rahha
laenama, felle ellajad ja maia-riistad jubba
wölla pärrast ärra on risutud?

Rüüd olli Tobrile willetsusse ja ahhas-
tuste wessi suni toušnud. Ei ahjo puid, ei
rahha, ei leiba egga leiwa kõrwas, ja peäle
sedda weel, astu kahhe näddali pärrast, fest
külmal talwel, ommast maiast hulga lastega
wälja, wötta kep kätte ja minne kuhho sa
tahhad. Ta nattufest ahjo puid, mis tal
murretsetud olli — fest ta pididi keif puud
rahha eest ostma — wöttis tigge wöllapär-
ria melega ka ärra ja aede külge ei tohtind
temma putuda. Külm olli ni fange, et
Tobri pengi seina ärest pididi öhto katfiraiuma,
et külm ta wäetimaid lapsi ärra ei wöt-
taks, ehk kül ei teädnud, kuidas neid eddes-
pididi külma ja nälja eest pididi kaitsema.
Kül töstis ka mehhele kassi taewa pole ja
kissendas: „Issand, meie Issanda Jesusse
Kristusse Issa! Sa Israeli kaitseja, maggab

sinna, woi nääd sa ka, kuida minno käsfi
käib? Tõtta appi!" Agga abbi ei tulnud
kustle poolt.

Shto olli tullemas, pengi tükkid põllesid
ahjus, kurw isä emma istusid märja sil-
madega ahjo su ees ja lapsed nende ümber.
Seäl hakkas jälle üks laste seast kahhetsema,
ei mitte, et nemmad maiast piddid wälja-
minnema, waid et — Must-Hans tännawo
kõggoni kauaks jäi, sest süggaw lummi olli
õues maas. "Parrem on, kui ta tullematta
jääb — ütles emma kurwa melega — mis
meil ennam isä on ettewõtta ehk temmale
anda?" Agga lapsed wastasid, et Summal
sõmapalwe sees ka kaarnade peäle mõtleb
ja ütlesid, et nende Must-Hans ommeti su-
rem on, kui warblased, kelle eest Summal
ka lubbab murretseda; ehk kui meie nou ei
aita, siis tahtsid teise perresse jooksta ja
seält midagi palluda, mis omma musta
woõrale ette panna. kui ta agga tulleks. —
Se olli küll laste jut, agga ommeti olli keif
tõssi ja isäl emmal tulli seäl jures mele:
"eks teie mitte paljo ennam ei olle,
kui need sinnatsed?" Ring ka se teine
kirja tootus: "Hüa mind appi ahvastusse
päwal, siis tahhan ma sind sest wälja kiskuda,
ja sinna pead mind kiitma," ja nenda weel

mitto muud Jummalala kallist tootust ja silma
 wessi hakkas wähe tahhanema ja süddames
 menni lotusse täht tousina; sest ni pea kui
 ristikandja keif muud lotust mahhajättab ja
 ilma nurrisemisseta, sannakulelikko süddamega
 omma lotust Jummalala peäle panneb, ni
 pea tulleb ka rahho ja julgus süddamesse
 ning Waim annab meie waimule tunnistust
 et temma keigewäggewam abbimees on ning
 et meie temma lapsed olleme. — Nenda
 tulli ka sel öhtul wimaks magguš unni wan-
 nematte ja laste peäle ja kattis omma pehme
 tiwaga keif murret ja kurbdust seks ööks
 finni.

Teisel hommikul, kui lapsed üllestoufid,
 olli esimesenne töö jälle afna jure joosta ja
 wadata, kas Hans on tulnud? Agga afnad
 ollid külmetand ja legi ei woinud läbbi
 nähhä, mis oues olli, sepärrast hakkasid keif
 ühhetoise tötte hingeauroga afnad sullatama
 ja häddašte hakkas üks afnarut läbbi-
 paistma, kui keif ühhest suust hüüdsid: „Em-
 ma, emma! tulle te affen lahti, Hans istub
 oues pärna oksa peäl!“ Oh sedda laste
 römo! Ka Tobri römustas ennast. „Tulle
 agga sisse, wanna söbber,“ ütles temma,
 teggi afna lahti ja warsi tulli Hans ja
 lastis omma selga sillitada. Oh kül murre

ja kurbdus ollid maiasse tulnud ja feigest
 asjast pudus, ommeti armastasid Tobri ja
 temma lapsed omma wanna sõbra ja for-
 terimeest nisamma nago enne. „Olle terve
 tullemast — ütles Tobri jälle — sind näh-
 hes tulleswad mulle jälle endised röömsad
 päwad mele, mis jubba lapsest sadik Zum-
 mala käest ollen sanud ja kuidas meie kahhe-
 keste röömsaste olleme mänginud, kui ma
 sulle süa andsin ja sinna minno Pead otsisid
 ja monnikord sõbra polest ka nenda omma
 nofkaga löid, et auk tahha jäi. Ugga halle
 meel on mul süski, kui ma mõtlen, et se
 kiwvisüddamega mees, kes minno maia
 müüd ärrawõttab, sulle eddespidi wist mitte
 üht fonti nofkida ei anna. — Jah, kes
 teab, kes meid endid saab söötma ja jootma,
 kui feik nälgas ning külma kääs olleme.“
 Need kurbwad sannad aiasid jälle emma ning
 wannema laste silmad wet täis, ja Tobri
 issi nuttis ka. Hans mehheke teggi, nago
 ta olleks perrerahwa ahvastust ärramoistnud,
 watas nende peäle ja rooksus halleda heä-
 lega. Sest leiwast, mis lapsed temmale
 andsid, ei sõnud temma ka mitte paljo, waid
 käis möda tubba nago otsiks ta neid lap-
 pisid ja kastisid, kus peäle ta muido lendas.
 Wimaks lendas ta jälle akna peäle, kust ta
 sisse olli tulnud, ning olli nähha, et ta

wälja tahtis minna. Tobri teggi afna lahti ja wuhhinal lendas Hans ülle wälja ja kaddus. "Sedda ma arwasin kül — ütles Tobri kurwa melega — mis sa meie jures ennam teed, sa tunned wist jubba nälja haiso ja töttat parrem aegsaste minnema." Lapsed ollid ka kurwad ja monned öiete pahhased Hanso peäle, et häil päiwil kül nende jures moistsis ellada, agga nüüd olli ärraläinud. "Hans on ka üks wanna tännamatta loom, — ütles Tobri wannem poeg; — wannaisfast sadik on ta igga talwe siin maias ilma hinnata sõnud, ja nüüd, et meil nappus kä on, nüüd on ta uhke ja jookseb ärra." — Pea omma su, poeg, — ütles Tobri — Must: Hans on üks moistmatta loom ja on wägga hästi teinud, et ta ärraläks, muido olleks temma sia maiasse jänud, kui meie peame ärraminnema, se olleks mo meelt weel halledamaks teinud."

Need kaks näddalad, mis wöllapärria weel lubbas kannatada, joudsid igga päwaga otsa pole. Keif Tobri allandlikkud palwed ollid ilma asjata, wöllapärria ei tahtnud mitte ennam kannatada, sest ühheksama käsforikkuminne olli temmal maggusam: ta himmustas Tobri maid ja maia pool muido kätte sada. Otamisse aeg olli otsas; ilm läks ifka külmemaks, leib ifka kallimaks ja

Tobri ei leidnud abbi kuskilt poolt. Agga ta issegi ei teadnud, kust se tulli, ommeti tundis temma, midda suuremaks hädda pääw päwvalt kaswis, sedda julgemaks läfs temma südda keif Issanda kätte anda ja kannatlikkult kannatada. Ta jäi kindlaste palwesse ja maenitses naist ja lapsed allati seddasamma teha. Tõssi on kül, se usufatsminne, mis nende peäle olli tulnud, ep olnud mitte kerge ja meie ei woi koggoniste nende peäle kohhut moista, kui kord ühhe ehk teise jures usso nödrust nähhä olli ja nurriseminne süddamest kele peäle tikkus. Ommeti piddasid nemmad Jummalala sannast kinni ja meie teame, kes sedda teeb, ei olle omma kooda liwa peäle ehitanud, waid iggawesse kaljo peäle, mis willetsusse weewood mitte ümber ei lükka.

Ühhel öhtul tulli Tobri wõllapärria juurest, kedda ta weel kord Jummalala kele olli pallunud, temmaga kewwadeni kannatada, agga ahne mehhe süddames põlles liggimesse koia himmo ja ei annud mitte järrele. Raske süddamega astus Tobri tuppä. „Armas Maria“ — ütles temma omma naese wasto ja wessi langes ta filmast — „keif on ilma asjata, meil ei olle nou egga abbi ennam lota! Jummal on meid otsego mahhajätanud! Hallastamatta wõllapärria ei anna mitte

järrele. Üks ainus näddal tahhab ta kannatada, agga mitte ennam. Siis peame meie omma wannematte maiast wäljaninnema ja peält watama, kui sedda pool nuido wõrwi woõra kätte antakse. Siis kui temma meie kattukse al ennast sojendab, peame meie lumme käes külmetama. Mind ehk wissatakse wangitorni ja teid möda maad ilma laiali. Lapsed, mo kallid lapsed! tehke aegsaste omma kerjamisse kottid walmiss ja leiage ennestele sandi keppid kätte. Minna ei woi teid mitte ennam awwitada. Keif minno jõud ja nou on otsas. Kui Summal mitte selle näddali sees üht immeteggu ei te, siis tulleb keif meie kätte, mis prago ollen ütelnud."

Nende sannadega langes temma nurka õlgede peäle mahha, kattis ommad filmad kae hõlmaga finni ja nuttis fibbedaste. Naene ja lapsed langesid keif issa kõrwa mahha ja nutsid temmaga, et üks kiwwi olleks pidband halledusse pärrast pehmeks minnema. Mad pallusid issa, parrem jubba homme ärraminnema, kui senni kaua odata, kinni tedda wangi pannakse, ja emma kui peata kanna ning nemmad kui kannapoiad mahha piddid jäma. "Kui sinna meie jures olled, issa, ütlesid lapsed, siis pallume hea melega külla rahwa käest leiba ja tome teile."

Misuggused ning nendesarnatsed sannad, mis lapsed ommas armastuseses räkifid, kinnitasid wimaks isä süddant nattuke, mis ka rohkeste wallatud filmawee pärrast jubba aeg aialt fergemaks läks. Wimaks tousfid keif ölge peält ülesse, heitsid laua äre põlwili mahha ja Tobri andis süddamelikkus palwes isseennast ja omnia armast naist ning lapsed armolisese taewasse Issa holeks, kes feige häddaliste suur abbinces on. Pärrast sedda laulis ta weel sedda kallist laulo: „Mis waewab sinno süddant“ (Numm. 141. Pauloramatus) kelle wiimsed salmi sannad Tobrile wägga maggusad ollid, ning need on nenda:

Dh! wötta löppetada
 Keif meie hädda teäl,
 Meid nõdraid toetada;
 So helde Issa meel
 Hooli kandko meie pärrast,
 Et meie peäseme
 Sest kurja ilma pärrast
 Ja taewa lähhäme.

Nemmad laulsid alles wimast sanna, seäl kuuldi, et üks afna tagga kopyputas. Keif ehmatasid ärra ja mõtlesid, ehk wöllapärria tahtis isä jubba tänna õhto wangitorni wia. Ugga küllalinne afna tagga kopyputas ikka peäle funni üks laps läks, afna lahsti teggi

küssis: „kes seal on?“ — Ennä immet!
 wanna Must-Hans pistab pea afnast sisse
 ja hüab ni röömsaste: „raaf! raaf! raaf!“
 nago tahtis ta ütelda: Terre öhtust, sõbrad,
 mis kurbdus teil on? Müüd polle ennam
 aega kurtwad olla, nüüd olge röömsad! —
 „Issa, issa! — hüüdsid lapsed — wata,
 mis Hanso nokka wahhel hülgab.“ Agga
 Hans lendas otsekohhe Tobri ölla peäle ja
 laskis omma hülgawa koorma nokka wah-
 helt temma rüppe kulluda, hüdis weel raaf
 raaf, ja pühkis nokka Tobri mütsi külge
 ärra. Agga kuidas kohkus Tobri ärra, kui
 üht suurt kuldformust sättendawa kalli kiw-
 wiga omma rüppes näggi ja kätte wöttis.
 Keif tungisid nüüd issa ümber, sedda imme-
 asja watama, mis wanna Hans olli tonud.
 Ükski ei moistnud möttelda, kui paljo nisug-
 gune sõrmus pididi maksma. Siiski olli
 Tobri ni rõmus, et omma naese kaela üm-
 ber langes ja ütles: „Maria, Summal ellab
 alles, ja ei olle meid weel mitte ärraunnu-
 tanud. Täanno, tuhhat täanno olgo temmale
 nüüd ja iggaweste!“ Ta arwas pärrast,
 et sõrmus omma 100 rublalest kül pididi
 wäärt ollema. Ka emma südda läks rööm-
 saks ja lapsed hüppasid otse püsti. Keif
 tännasid ja sillitasid nüüd Hanso ja emma
 panni sedda keige parremat, mis neil maias

weel olli, tänna Hanso ette, se olli üks tüf pool kuiund juusto. Wanna Hans, kelle kõht se lord wägga tühhi olli, hakkas sure holega juusto tükkile pihta andma ja tüf tükkilt alla nelama, ja lapsed seisid ta ümber ja sundisid küllalist söma, nago lahke perre-rahwa pruuf on.

Wimaks kui Hans sõnud olli ning möda lauda patseris, nago rummalad lapsed ja sured safsad, et kõhho täis wähe allaneks, küsisis Tobri temma kääst: „Agga lule, Must-Hans, üttele mulle, kelle kääst olled sa sedda kallist sõrmust warrastanud? Ulitse egga maante peäl ei seisa nisuggused asjad mitte maas, ja sinnul ja so suggulastel on wannast sadik se wargusse ammet kä. Ma rõmustasin kül esmalt se finkitusse pärrast, agga kui wiete järrele mötlen, siis olled sa mulle ommeti middagi maiasse kannud, mis ma hea süddametunnistussega mitte ennese kä ei tohhi piddada.“ Hansoke ei woinud selle peäle kül mitte wastada, agga ta hüdis ommeti „raak, raak,“ ja fohhutas omma fulge, nago olleks ta omma teo pärrast wägga uhke olnud. „Ja jah, — ütles Tobri jälle: — teid tunneb iggamees, ronga isсандad, seitsmendamaast käsjust ei pea teie mitte suurt luggu, ja kui middagi teie mele pärrast on, siis ei küssi teie mitte: kos ma tohhiin ehk

ei tohhi? muud kui wöttate ja lähhäte. Regi ei olle sulle seddasinnast sõrmust kinnunud, ja olleksid sinna tedda ka maast leidnud — mis ma mitte ei ussu — siis ep olle ta ommeti ei sinno egga minno, waid selle omma, kes tedda on kautanud." —

Waat', se olli õige mehhe jut. "Maria — ütles Tobri ja põris ennast omma naese pole — sedda sõrmust peame meie warsti taggasi andma, olgo kelle omma ta on. Meil on abbi tarwis, sedda teab Zummal taewas, agga üllekohtusel kombel ei pea se abbi meile mitte tulles. On Zummal meid sel kombel ühhe ronga läbbi tahtnud arwitada, siis on ta wist ka tahtnud katfuda, kas ennast üllekohtust emal hoiame. On agga kurrat meile sega tahtnud ütelda: "Keif sedda tahhan mo sulle anda, kui sa mahha heidad ja mind kumardad", siis peame kindla ussuga ütles: "Taggane minnust, sadan, sest kirjotud on: Sinna pead Issandat omma Zummalat ükspäinis kumardama." Ja, armas Maria, meie teame jo, mis kirjotud on ja ei woi ennast surel päwal mitte wabbandada." Maria õhkas kül ja temmal olli kahjo, agga tunnistas ommeti, et mehhel sulla õigus olli. Peäle sedda lotis temma, et sõrmusse perre mees neile head leido pididi andma ning

sedda wastowötta, polle jo mitte pat, ja se on ka tössi. „Muidogi lodan minna — ütles Tobri — et Jummal sedda sör- must meie õnneks on saatnud, agga mitte muido, kui et õiglaseks ristiinnimeseks jäme.“ Nenda läks õhto möda, Hans pandi wöör- kotta ehk toa ette õrre peäle ja lapsed õlge peäle maggama, kuhho Tobri ja temma naene, pärrast römüst õhtopalwet isse ka mahhabeitsid. Mi kui Tobri hommiko sil- mad lahti teggi, mötles temma eddasi ja taggasi, kellele ta sedda sörmust pididi näitama? Wimaks wöttis nouks omma õppetaja jure miina ja temma kääst nou küssida, kuida temma sörmusse perremeesst pididi üllesse leid- ma? Mis ta mötles, sedda temma ka teggi. Mi pea kui päike tõusis, olli Tobri teed käimas ja kallis sörmus taskus. Öppetaja jures räkis ta nüüd keif omma römo ja kurbdust üllesse ja küssis nou, mis ta sör- mussegaga pididi teggema? Öppetaja fitis temma ettewötmist wägga heaks ja küssis sörmust nähhä. Agga kuida jäid õppetaja silmad ja suu korraga pärrane lahti, kui — funninga kroni ja nimme sörmusse peält leidis! Ka Tobri läks walgeks, kui ta kulis kes sörmusse perremees olli ja ütles: „Ar- mas õppetaja, kui mind nüüd wargaks ehk wargusse wastowõtjaks petakse, mis ma siis

tahhan tehha? Eks nüüd olle tõssi: "Mis meie õnneks arwame, lääb häddaks, wae- waks peage." — Tõssi kül, — ütles õp- petaja naeratades — sest sinna olled jo ka wargusse wastowõtja; ägga ärra kahwata mitte ärra, sepärrast ei tulle sulle middagi pahhandust, waid minno arwades enneminne suurt rõmustust. Jätta sõrmus sia, minna sõidan sellega filmapilk liina kunninga lossi peäle, ja kui kunningal mitte wägga palju inuid asjo toimetada ei olle, siis lastakse mind wisfist temma ette ja minna tahhan sinno eest, kui omma wenna eest räkida." Warsi pärrast sedda sõitis õppetaja liina pole ja Tobri kõndis koio pole ja õhkas isseen- neses: "Jesand, lasse keik hästi korda miina!"

Teisel päwal enne lounat sõitis üks uhke tõld, kus kunninga kül peäl olli, liinnast wälja, nelli kimmelt ees, kutsar uhkes rides pukka peäl, kaks punnase kraega teenrid seisid tagga püsti, ja tõlla sees istus üks suur herra, kelle rinna peäl palju kuldtärnisid sär- särrasid. Kuhho se tõld siis tõttas? Kuhho maiale, kui waese Tobri jure, tedda kunninga ette toma. Innimesed ja lojuksed kofkusid ärra, kui nisuggune tõld külla tannawasse tulli, nenda, et kutsar kei- gest joust pididi küssendama: Kuhho teie, lambad, pöggenehe? Näitage mulle, kus

Tobri maia on? — Oh sa kallis aeg, kuidas
 Tobri ja temma ommaksed eest otsa ärra-
 tohkusid! Ugga pärrast, kui funninga kam-
 merherra neid lahke sannadega waigistas,
 kargasid lapsed, nago talled kiwui warreme
 otsas, kui isä uhke tõlla sisse astus ja linna
 pole sõitis. Teada muidogi, wanna Must-
 Hans, kes ni terrawaste kammerherra hüil-
 gawa tärnide peäle wahtis, nago olleks ta
 neist ka monda Tobrile tahtnud kinkida,
 temma mehheke pididi nüüd ka tõldas fun-
 ninga jure sõitma. „Zummalaga, Hans,
 sowin sulle head õnne ka;“ — ütles Tobri
 wannem poeg, ja andis Hanso isä kätte
 tõlda.

Kutsar andis hobbustele pihta ja tõld
 wurrises jälle linna pole.

Tee peäl räkis kammerherra, kui hea
 meel funningal sest oluud, et Tobri sõrmust
 mitte ep olle ärrasalganud ja arwas, et
 Tobri se läbbi suurt armo funninga silma
 eest pididi leidma, mis ka Tobri süddant rõ-
 mustas. Ollid nemmad nüüd liinas fun-
 ninga lossi peäle sanud, siis andis kammer-
 herra funningale warssi teada, et sõrmuse
 warras ja leidja mollemad seäl ollid ja fun-
 ningas wöttis waese Tobri lahkeste wasto.
 Tobri südda läks se läbbi wägga julgeks
 ning ta räkis keif sedda luggu pohjani wälja.

Rüüd tulli mitmel herral forraga mele, et nemmad mitto päwa üht ronka losfi ümber näinud lendawad. Kunningal tulli selle peäle ka ennesel mele, et ta sel öhtul, mil temma kallis pitseri sörmus ärrakaddund, afnad nattufeseks aiaks lastnud lahti teha. Ussofatsesks panni kunningas sörmukse jälle endise kohha peäle ja Must-Hans lasti kambri lahti. Ugga ennä! ni kui innimesed wäbbe förwale läinud, wöttis wanna warras sörmukse ja wiis Tobri kätte ja hüdis isse: „raaf! raaf!“ weel takka peäle.

„Oh sinna pea koer! — ütles kunningas naerdes; — sind peab warsi rauda pandama. Sinna warrastad jo öige kunninga omma silma al ja kiitled weel peälegi.“

Rüüd anti Tobrile süa ja jua, ja wanna Hans warras, ei jänud ka mitte ilma, waid sai, mis südda kutsus, ja keif üllemad ja allamad jooksid kokko kunninga sörmukse warrast waatma.

No kuidas läks wimaks waese Tobri luggu? Temma söitis sellesamma töllaga liinast jälle wälja, misga sisse olli tulnud. Tigge wöllapärria sai selsammal päwal omma rahha ja kohto polest weel sedda ja teist, mis tal ello aeg melest ei läinud. Tobri maad ja maia jäid temma omma kätte, ja teisel süggisel seisis wanna pu-maia assemel

suur illus kiwwi maia. Prisked hobbosed
 hirnuksid tallis, prisked lehmad ammusid karja-
 lautas; temma põllud ja heinamaad ollid
 tunninga armo läbbi kümme ford laimaks
 wenninud kui enne ollid. Ühhe sannaga:
 Endine waene Tobri olli nüüd rikkas mees
 ülle teiste; sest kennel nisuggune abbimees
 on, mis sel wigga rikkaks sada? Agga ülle
 ön olli se, et wäljaspiddine kasso temmale
 seestpiddist kahjo ei saatnud, waid Tobri jäi
 keige selle jures seks, mis ta enne olli —
 tössifeks ristinnimeseks ja olli lahke ja
 taksane, allandlif ja armolinne keige waeste
 wasto. Summala sanna prugiti udes maias
 nisamma kui wannas ja Tobri tundis kül:
 kui käsfi hästi käib, peab innimenne
 kuet palwet ennam palluma, kui muido
 waesel aial. — Ka Tobri lapsed kaswasid
 Issanda maenitsemises ja armus ülles, teg-
 gid omma wannemattele paljo rõmo ja ella-
 sid, kuidas wagga ristinnimesse kohhus on.
 Keige surem rõmopääw Tobri maias
 olli igga süggise se, mil wanna Must-Hans
 jälle talli forteri tulli.

No wadder, kas Jummal ellab, woi ei ella? kas kindel lotus Jummal peäle aitab, woi mitte? Kas tead nüüd, et ristiinnimenne keige hädda sees peab uskma, lootma, palkuma? Noh, kui sa sedda tead, siis ma ei rägi eunam middagi.

W o ö r a s - e m m a .

„W o ö r a s i s s a j a w o ö r a s - e m m a “
 — ütles Püsfipappa — need on kaks nimme, mis lapsed mitte hea melega ei kule, ja monne wanna innimesel pistwad nemmad ka, nago okkad süddamesse, kui neid kuleb ja seäl jures meletulletab, mis kurbdust ja abhastust ta nende läbbi kannatanud ehk weelge kannatab. Siiski on se enne nenda olnud ja jääb pärrast ka nenda: kenneel se õnnetus noresas põlwes juhtub, et Jummal omma isja ehk emma ärrakutsus, se saab ennamiiste ikka woörast isja ehk emma-jälle asfemele. On nemmad tösfised ristiinnimesed, noh, siis polle wigga, siis on neist monnikord weel surem kasso, kui ommast pärris wannemattest; agga kui sedda ep olle, siis wessi ikka webdelam kui werri. Ka

wannemattel ennestel polle seält iggakord mitte paljo rõmo. Teine abbiello on ifka: kui hilline ruffi orras, mis mitte kaua ei haljenda; tal on ka haljas näggo, agga ilmad on külmad ja lummi langeb warsti peäle. Siiski Jummalala kääs woib keik hästi ferda miinna ja Lemma woib sedda, mis esmalt pahha on, pärrast heaks tehha.

Luhha küllas ellas Tuppi Hans omma wenna Suhhani kõrwas ja olli wenna made eest moisa kujukaks, sai wenna kääst palka, põllo äärt ning heina ma serwa ja ellas õige priskeste. Ta naene, Kai, olli tulline tõteggia ja peälegi jummalakartlik, tassane innimenne, kes iggaühhega läbbi sai, sest et ta kellegi peäle ei läinud. Kaks teistkümmend aastat ollid nemmad jubba õnnelikkus abbiellus ellanud, Jummal olli neile kuus last annud, agga nelli neist jälle taggasi wõtnud. Kaks tüttart, Ann ja Marri, ellasid alles, teine kümne ja teine kue aastane. Reid kaswatas Kai Issanda kartuskes ja maenitsemises ning tüttred ollid sannawõtlikkud lapsed, kes omma wannemattete rõmo teggid. Agga Jummalala teed ei olle mitte innimeste teed: Kai jäi korraga haigeks, pöddes näddalid nelli ja surri ärra. Hans olli naesest ja tüttred emmast ilma, ning keige kolme kurbdus olli wägga suur;

agga mis woisid parrata, kui filmawet wal-
lada ja ütelda: „Mis Summal teeb, on
hästi keif!“

Kubjas Hans pididi ennamiste keif päwad
moisa ollema ja tütreid ollid koddo wenna
naese holeks; agga wooras on wooras; ei
anna hirmo egga armo sel aial, kui tarwis
on. Hans mõtles eddasi ja taggasi; Kai ei
läinud kül temma melest mitte ärra, agga
Kai maggas haudas ja ei woinud Anne
egga Marri cest ennam murretseda. Issa
pididi nüüd issa ja emma cest ollema, agga
issa olli moisa kubjas ja wägga arwa koddo.
No mis seäl muud nou, kui Hans pididi
teise naese wõtma ja lastele ue emma toma.
Sedda ta teggi ka.

Agga nenda loud lähwad, Hans ei
wõtnud naest mitte ennam armastusfest,
waid tarwidusfest, ja seält ei woi ial
head wälja tulla. Naese wõtmisse ja leh-
ma ostmisse wahhel peab ommeti ka wahhe
ollema. Hansul olli üks terve karri täddisid
ja onno naesi, ja need on ennegi abbiello
rahwa wahhele nõggesid külwanud ja tewad
sedda pärrast weel; sest mis abbiello se on,
mõtlewad täddid ja onno naesed — kus
nende ninna, üht kütmas ja teist lait-
mas, mitte seäl wahhel ei olle? —

— Hansule kidei kümme tüdrukut, agga ühte ainust woiš ta wötta, ja se olli temma ning ta laste sureks õnnetusseks — Robi Tõnno tüttar Mall.

No kuidas Hans siis pörša nenda kottis ostis? üks ta tedda enne ei tunnud? Mis sugust asja ei pea jo üllekaela tehtama.

Tõssi kül; agga tulleta ommeti mele: kel sant naene olli, selle näppud on jubba tulles olnud ja moistab ennam ettewadata; agga Hanso esimesenne naene olli hea, see pärrast ei moistnud temma mitte ni wägga karta, et naesterahwa seas, kes ni head ja mahhedad püüdwad olla, ka kulliküsi seas on. Peäleegi olli Mall üks neist kassidest, kelle küned mitte iggamehhe silma ei paista. Ta moistis ni tärsane ja helde olla, ni paljo Hanso laste eest õhkada ja sowida, et Jummal neile „hea woõra-emma“ annaks; no teada muidogi, ikka seäl teggi Mall sedda, kus Hans ehk temma täddid ja onno-naesed sedda kõrwalt kuulsid ja näggid. Kus ta Hanso lastega kokko sai, seäl ta neid sillitas ja paitas ja nende eest kahhetšes. Ommeti hoidsid lapsed temma eest, nago hired kassi eest, ärra, ja weike Marri ütles mittokorda: „Robi Mallel on ni kowwad käed, nago raudtangid.“ — No agga kes lapse jutto tähhele panni? Üks teine kord ütles weike

Marri jälle: „Agga kui Nido Tio kät mo pea peäle panneb, siis käib se mul ni läbbi kehha, nago siis, kui õnnis emma monni-
ford mo pead otsis. Ta ei rāgi mitte paljo, agga kui ta mo peäle watab, siis on, nago wataks õnnis emma mo peäle.“ — Ma ütlen teist forda: Se olli lapse jut, kes sedda tähhele panni? Ja ommeti olleks wāg-
ga hea olnud, kui sedda ennam olleks tähhele pandud. Agga kuida Robi Malle kaunis suur ninna Marri sanno kuuldes jōhwika sinniseks läks, sedda ei pannud ka kegi täh-
hele, ning se olli Malle õnneks.

Robi Tōnno olli rikkas perremees ja Mall temma esimesenne tüttar; agga tal olli tütki wiis teisi weel ja Mall ei olnud kolmest-
kümnest aastast mitte kolm sammo ennam emal. Sinna kallis aeg! kas seäl mehhele-
samisfega mitte libbe rut tagga ei olle? — Nido Tio olli jälle ühhe waese lesse tüttar, kes saunas elas ja paljo kellegi silma ei paist-
nud, sepärrast tedda ka kegi ei näinud. Agga kui neid süddame polest olleks kalo peäle pandud, siis polleks kümme Malle mitte ühhe Tio wasto olnud.

Olgo nüüd luggu sellega kuida olli, agga nenda paljo ma tean, et Mall senni kaua sabba lippitses ja lõmmitas kunni Hanso naeseks ja Unne ja Marri woõraks emmaks

sai. Müüd olli parras kääs. Hans olli kuida enne nenda pärrast, isse allati fotto ärra, agga tüttred teäd'sid jubba esimesse pari nädaliga, et neil woõras-emma olli ja peälegi, et Kobi Mall nende woõras-emma olli. Woõras-emma küned hakkasid aeg aialt jubba hästi wälja paistma ja sarwed mütsi al kastwama. Mall moistis parrem omma tütrid wallitseda, kui monni jäger omma foeri. Kümme wigga olli lastel jures: fõrd söid nad paljo, fõrd jõid nad paljo; fõrd maggasid paljo ja teine fõrd räkifid paljo; igga sammo peäl leiti wigga ja igga leitud wea tagga olli suur kiska ja kex tant-simas. Laste silmad ollid hommikust õhtuni märjad ja Annel jubba nuttes paistetand. Agga sedda ei sallind woõras emma ka mitte; lastel pididi keif tõrkumisse ja kiuso nut-minne ollema.

Lapsed kül ei tohtnud issale mitte kaebada, agga kes ilma su kinni peab, Hans sai om-meti keif teada; siiski mis se aitas? Kõddo ei woinud temma mitte olla, lapsed ollid woõra emma holeks ning woõras emma teggi nendega, mis ial tahtis. — Pallus Hans tedda monnikord hea sannaga, et kui emma laste wasto pididi ollema, siis olli Mallel su tulb täis, söimas ja kirrus lapsi, kellega muido innime läbbi ei sa, kui sul mitte jär-

gešte wemmal selgas ei olle. Ja olli nüüd isfa jälle kotto ärraläinud, no siis, tütreid wõtke wasto! woõras:emma nokkis ja mutsis neid, kus ial wois.

Kül olli waeste laste põlli waene. Sn: nis Kai olli neid Jõsanda kartusses kaswa: tanud, nad teggid, mis ial joudsid ja moist: sid, et woõras:emma peaks rahhul ollema; agga keif ei aitnud. Lapsed kartsid tedda nago tulb, agga armastada ei woinud nem: mad tedda mitte, waid hoidsid enne igga ühhe woõra innimesse pole, kui omma woõra emma pole. Se teggi kallist Mallekest weel hullemaks. Ta tahtis wägga, et lapsed tedda pidid armastama, olgo temma nende wasto hea ehk pahha. — Se on ennamiste keige õäla innimeste wiis, et nemmad ial kurja innimeste nimme ei tahha kanda. Kui kulli tuis ja hunti lambaks nimmetakse, siis rõ: mustawad nemmad sest ka. Tulli üks woõ: ras innimenne Luppi maiasse, wata, kui lahke Mall siis olli. „Armas laps“ ees ja tagga, et küllalinne pididi mõtlema: fant pärrisemma ei olle jo selle woõra: emma wasto middagi.

Anne ja Marri kandsid omma koormat waggusi ja kui nelja silma al ollid, kaebasid isse teine teisele ja trööstisid teine teist; keige ennam agga pallusid Summalat, et

neile nõdra lastele wõttaks wägge anda feif waggusi kannatada ja woõra:emma süddant pöörda.

Rattufe ennam kui aasta olli Mall woõra:emma, nüüd sai ta isse emmaks ja töi ühhe tütrekesse ilmale ja teise aasta pärrast ka nore poiakesse. Olli ta enne woõra laste wasto walli ja armota olnud, siis olli ta nüüd foggoni öäl. Laste hoidminne olli Anne ja Marri tö; agga ni pea, kui üks neist torropillidest heälitses, mis jo üks weike laps ifka teeb, siis olli se hoidja sü. Taplust ja raggamist olli mailm täis; ja juhtus kummagi omma su woõra:emma wasto lahti teggema ja ennast wabbandama, siis olli kämmel ehk witsakimp wälkumas.

Mitto forda läksid waesed lapsed, kui mahti said, ja nutsid omma emma haua peäl. Nende ainus rõõm olli, kui Nido Lio neid seält leidis ja trööstis; agga ial ei räfinud Lio üht pahha sanna Mallest laste kuuldes, waid maenitses neid ifka, et piddid usfinusse ja sannakuulmisfega woõra emmale rõmo teggema. Lio kelis neid ka, et lapsed isä wasto mitte ei piddand kaebama, waid waggusi otama ja palluma, kunni Summal waljo woõra emma süddant piddi pöörma. „Teie

waene isä" — ütles Tio — on muidogi kurb, et teie käsfi nenda pahhaste käib, agga mis ta peab teggema? Hakkate teie nüüd temmale weel ette kaebama, siis temma südda saab se läbbi weel ennam loormatud ja teie jures koddoo olla, ei woi temma ommeti mitte; teie omma ello lähhäb se läbbi ka pahhemaks. Sedda moistfid lapsed ka ärra ja piddasid suud. Uega möda mötles ka Hans, et Mall teisemaks olli läinud laste wasto; agga se polnud mitte nenda, waid se tulli Nido Tiust, kes lastele head nou andis. Agga Tio olli ka üks kallis naesterahwas, üks tähsase waimoga innimenne, kes ommast önsast isfäst ning lessest enmast, kes alles ellas, Jummal kartusses olli kastwatud. Ta olli kül norem, kui Anne ja Marri emma, önnis Tuppi kurbja naene Kai, agga muido iggapibdi, kui temma ödde. Weike Marri ei lahkunud Tio jurest ial ilma filma weeta. "Oh olleksid sinna meie woöraks emmaks sanud!" — ütles ta mitto lord, kui üksi ollid — "sind olleksin ma kui omma pärrisemma armastanud." — Armas Marrikenne, minno sü se polnud mitte," wastas Tio ja pöris filmad lapse eest warjule; — agga kül Jummal teab, mis Ta teeb, ja mis Ta teeb, on ifka hea."

Et lapsed suisel aial omma önsa emma

haua pea! woifid kääia, olli woõras emma
 eemalt küül isse lubbanud, agga kui se wägga
 saggedaas hakkas minnema, kelis ta sedda
 jälle ärra. Peäleegi ollid mõnned Malle
 suggulastest Tiot lastega kous käinud ja
 temmale rääkinud, kuidas lapsed temma suus
 ja kaelas kinni olnud: se aias pilli koggoni
 lõhki. Mitte jalga ei tohtinud lapsed ennam
 wälja tõsta ja Tiote anti mitmesuggusi nim-
 mesid, mis muudo kellegi koeral ei olnud;
 agga midda ennam woõras emma Mido Tiote
 söimas, sedda ennam lapsed tedda armasta-
 sid, sest nad teadsid, et se kiusto pärrast ja
 ilma asjata olli.

Koddo läks waeste laste luggu ifka wanna
 wiisi: ommad lapsed ollid lapsed, agga
 Anne Marrit — koerad. Mis ommad
 lapsed ennam ei tahtnud ja mahha wiiskasid,
 sedda pidid nemmad prufostiks söma. Tõ
 ja tallitus olli keif waese Anne kaelas, ehk
 küül alles 14ne aastane olli.

Kuida tam nenda wõsso, Malle kassi-
 poialkõsed hakkasid noxelt jubba arro sama,
 et emma woõrad lapsed wiikas, ja teggid
 sedda samma. Keif pidid nende pilli järrele
 tehtama, kui mitte, siis kaebasid emmale, ja
 mis siis tulli, sedda teadsid waesed lapsed
 jubba ette ärra. Omma lastel ial südi ei
 olnud; „nad on alles wäetimid — ütles

emma — ja teie sured märrad, tete neile haiget!" Olli Ann kül wässinud ehk olli tal teggemast, ja Malle omma tüttar ütles: Te sedda ehk anna teist! ja kui Ann mitte filmapilk ei teinud, siis olli karjuminne lahti ja emma ei küssinud ilmaš, kuidas aesi olli? waid andis Annele kaela. Weife Marri pididi poega kandma, ja ni pea kui ta wähhhe näuksus, olli emma lapsehoidja karwus finni. Ühhe sannaga: waese Anne ja Marri ello polnud muud, kui iggapäine piin; allati tappeldi nendega, allati söimati neid, allati pekseti neid. Nende ainus rõõm olli Jummal taewas, emma haud kirriko aedas ja Nido Tio. Issast nemmad paljo ei teadnud, sest se käis igga nädalis kaks korda seddo, ja moni kord mitte seddagi.

Dleks Malle omma woõra laste wasto kül pahha ja õäl olnud, agga muudo nende ihho ja hinge eest hoolt kannud, siis woikšime sega weel leppida; agga kurri emma ei holinud neist middagi. Ühhel päwal, se olli pääw pärrast küünlapäwa, olli küpse külm õues ja Malle lammaste heinad lauda peält otsas. Hobbone olli kül koddo, agga polnud innimesši, kes sellega olleksid toma läinud. Marri isse sedda ei teinud. No mis

tehha, lammastel piddid penikesed heinad ees ollema, kuhhe kolm wersta kotto kangel — kes heinad wälja töi? Teiste rahwal olli ka omma tö, mis muud, kui Anne Marrit, wötke kelt tahha, paar wilja kotti peäle, minge katfuge kuhjast täis ja toge wälja. Waesed lapsed! wasto ei tohtinud panna ja ilm küpse külmi. Kummagil üks ainus kue hilbuke selgas, üks paar nöälutud sukki jalgas ja wannad sörmkinda pässid kä. — Nüüd woib iggaüks arwata, kibbe tuul ja ummine te, kuida laste käsfi käis! Wanna rättiko tüf weel ümber pea — käsfige! Lapsed läksid ja nutsid; agga ei tohtnud nenda nutta, et kallis emma nääb, muido olleksid piddanud weel soia sabhaga metsa minnema. Sure häddaga ollid lapsed kuhja jüre sanud, teise kotti ka täis katkunud, agga nüüd ei sanud nad ennam eddsi egga taggasi. Ilm hakkas tuiskama, laste liikmed kanged, Marri ei joudnud nutta ka ennam, nenda istusid möllemad kuhja warjo lumme sisse mahha. Agga iggamees teab, mis seält wälja tulleb, kui innime külma kätte waggusi seisma jääb — werri hakkab auguma, unni tulleb peäle, innime jääb maggama, ja kui kegi rutto appi ei joua, siis maggab ta wiimse päwani. — Nenda olleks Anne ja Marri luggu ka olnud, agga Issand ei tahtnud sedda weel

mitte. Wäljast foio tulles kulis Nido Tio omma wanna emma käest, et Suppi Anne Marrit kelguga metsa pole läinud; emma saanud neid heino toma. Nago noaga pistis ta süddamesse. „Nende lastel on wist hädda kä — mötles temma, — ja nago wälk olli ta jälle rides, wöttis kaks pari kindaid ja ühhe kassuka kae peäle ja läks. Sure jookfoga töttas ta läbbi tuiso kuhja jure, ja joudis weel parrajaste enne siina, kui hiljaks jäi. Lapsed istusid teine teise jures lumme sees, pead paistsid weel wälja. Mollemad ollid kül alles ellus, agga raskes külma unnes. Tio tõmbas neid lumme seest wälja, võrus nende käsfi ning jalgo, lautas kassuka nende ülle, tombas fenniiks teisele sojad kindad kätte, kui teise käsfi võrus. Wimaks löi Ann silmad lahti ja karjatas: „Ah Tio!“ — Tiol olli hea meel, ta panni nüüd mollemad kassuka sisse kelgo peäle ja töttas nendega, ni rutto, kui wähhe wois, foio pole. Koddo panni ta sojas toas mollematte jallad lumme sisse üerus nende käsfi järgeste lummega, funni wimaks toiguma hakkasid, — agga — Marri warwad olli kül ärrawõtnud! Waene lapsokse pididi suurt wallo kannatama. — Pärrast läks Tio taggasi, toppis teise kotti ka heino täis ja tõi wälja.

Louna oli jubba mödas, ilm tuiskas itka alles ja Mall raggas koodo, et tüdrukut weel metsast wälja ei tulle. „No noh, teie worsti paar!“ — ütles temma. — „Teie kärnaste pärrast peawad waesed lambad ni kaua ilma heinota ollema. Enne homme lounat ei pea kummagi teitest leiwa marja katsuda sama! Kas ma teid narrokaelasi metsa maggama saatsin?“ — Agga et lapsed kerge riettega wäljas ollid, et ilm tuiskas ja külm neid ärra wois wötta: sedda ei tulnud Malle melegi; temma istus jo sojas toas ja need lapsed polnud mitte temma lapsed. Slet, siid Anne Marris temma ommad lapsed olnud, siis olleks Mall, nago kanna, sabba laial, kümme kord metsa ja metsast taggasi jooksnud.

Kuida ööldud, louna oli jubba mödas ja lapsed ka Nidul lounat sönud, siis panni Tio neid soia riette sisse ühhe kelgu peäle ja Tio onno, wanna Jürri, kes omma lesse õe jures ellas, astus kelgo ette, ja wiis lapsed koio. Tio isse astus teise kelgu ette ja tombas heina kottid järrele; agga ni pea kui kelt ja kottid Tuppi Malle lammaste lauda ukse ees ollid, jättis Tio kelt mahha ja lippas jälle koio pole. Lapsi tuppä awwitada ja Mallega kolko sada, se peäle polnud Tiul mitte lusti; sedda wöttis wanna onno ennese peäle.

Ki pea kui Mall lapsi näggi, ei küsfinud ta mitte: on teil külmi woi soe? waid hakkas warsi omma armsaid janno luggema ja lubas neile witsi anda, et kulla foerad werd piddid lakkuma. "Se teile laisa tüdrukuike parras, — ütles temma täie suga — et külmi teie käed jallad ärrawõtnud, teie ei wiitsi neid ommeti ligutada. Mis te' wahtsida ni kaua seäl metsas? Minna pean isse omma käega rehhe alt lammasstele heino ette wima ja selle külмага oue minnema, kus külmi ninna peast tahhab ärra wõtta; teie wahhite metsas ja lassete mind koddõ üksi tallitada; lassete mind kaio jurest wet tua, et tuul keif kassuka täis tuiskab ja rided ülle pea aiab! No kül te' peate nähha sama!"

Gest otsa jäi wanna Jürri õige kulama. Ta ei teädnud esmalt mitte, kas ta Malle joobnuks woi targaks piddi piddama? Agga kui Mall omma käddestamist nattu ke järrele jättis, hakkas wannamehhe pahha meel touzma. "Oh sa essimenne häbbematta ellajas!" — ütles temma. — "Kui ma nattu ke norem olleksin, siis peaksin ma rahwa sanna tõeks piddama, mis ütleb: "Emma emma annab Summal, agga woõrast emma annab kurrat." "Ollid sa jõlle loom ka weega ristitud, woi on sulle tõrwa pea peäle pandud? Needsin natsed wäetimid lapsed sadad sinna kue

hõlpudega poolpaljalt kolm wersta metsa ja ei hãbbene mitte kaebada, et sul kolme sammo peãl lammaсте lauda jure, kasjuka sees kũlm ninna peast tahtnud ärrawõtta! Sa hãbbe matta ronga emma, hãstitad weel peãlegi, et kũlm laste kãed jallad ärrawõtnud. Sa polle jo mitte wããrt, et sind kaddaka tullega fõrwetakse! — — "Nenda murrises wanna Jũrri weel tũf aega ja lites wimaks: "Summal olle isse armolinne ja peãsta neid waes sid lapsokesi nisugguse kulli kũunde wahhelt pea lahti!" — ja nende sannadega lãks ta uksest wãlja.

Weikesse Marri liikmed jãid kũl keif otsa, agga kaua aega pididi waene laps tullist wallo kannatama, ennego parremaks said; Annel waesel olli fenni kaua kahhewõrne tõ tehha ja taplust ja fõimamist pididi ni hãsti tõbbine, kui terwe õdde igga pã kuulma, ja igga su tãis mis suhho pistid, olli wõbra emma kurja sannadega solatud. Agga midda kurjem wõbrasemma olli, sedda ennam hoid sid lapsed omma õnsa emma õppetusse jãrrele Summala pole ning said temmalt troosti ning finnitust.

Wanna Nido Jũrri olli otsego prohwet Malle wasto rãkinud. Üks aasta lãks weel hãddaste mõda, kui jubba Anne Marrit õmmast wõbrast emmast lahti ollid, ja se

sündis nenda: Teisel pühhal ollid Uulsi Maddisel pulmad ja Tuppi Hans ja Mall ka seal pulmas. Mall olli jubba tüdruko põlwes suur tantso-kits, kes ennast igga pühhade aego, nago tulispast, kõrifi pörmandal kerutas; agga siin pulma peäl olli ta otsego melest ärra. Torropil tahtis lõhki minna, küllapoisid ollid jubba üksteise järrele wäsfind, agga hullo Malle tantsohimmo ei sanud täis; ta jooksis nago hobbone, kellele worimées koppiko eest wina kõrwa on wal lanud. Mitto ütlesid: „Se näöb ifka otfa, ei se ennam öige asfi ei olle!“ — Nenda olli ka. Mall tulli pulmast foio, heitis mahha, paistis ülles nago pakko ots, ja näddali pärrast ollid Uulsi nored rahwas esfimeft forda kirrikus, agga kubja naest Malle maeti mahha. Enne kui lummi maast laddus, ollid Malle möllemad lapsed röuge surmaga temma järrele läinud ja Hans teist forda leff ja Anne Marrit ilma emmata. Kafs emma ollid neil surnud, agga ühhe ainsa järrele nemmad leinasid. Sedda ei woi legi neise pahhaks panna.

Ann ja Marri ollid 4 aastat omma kad bund woöraemma keppe al seisnud ja ollid nüüd, Ann 15 ja Marri 11 aastat wannad. Mall olli neid kül tagga aianud, et joostes

teggid, mis kästi; agga et Ann tallitust üksi ennese peäle wöttaks, seks olli ta alles wägga noor ja weife. Hans pididi kolmatforda naese wötmissse peäle mötlema. Ta südda wärrises sees, kui omma teise naese peäle mötles. Kedda nüüd jälle wötta, ja ei tea, mis sugusega jälle kokko juhtud? Ta mötles senna ja tenna, agga ei teadnud mitte, mis teha. Kolm kuud olli kaddund Mall haudas, kui jubba jälle täddid ja onnonaesed Hansoga hakkasid sossisema. Kes ford on põllend, kardab tuld, Hans aias neid keifi ange peäle ja ei wötnud kellegi nou ennam kuulda, ja se olli wägga õige.

Ühhel õhtul istus Hans üksi toas ja olli süggawas möttes. Ann tuli temma jure ja küsis: "Issa, mis peäle sa mötled? rägi meiega, meil on muido wägga iggaw; sa lähäd homme jälle muidogi moisa."

"Jah, armas tüttar" — ütles Hans — ma tahhan ka teiega räkida. Kutsu Marri ka siia!" — Marri tuli, issa wöttis tedda omma põlwele wahhele, hakkas teise käega Anne ümber ja ütles: "Minno armad lapsed, teie ollete kül alles nored, agga ollete jubba monda tuld näinud ja risti kannud. Dmmeti nenda, kuidas nüüd ellame, ei woi meie ka kaua ellada, muido lähäd keif asfi laiali — mis ma pean nüüd teggema?"

andke teie mulle nüüd nou, mo wäetimid, waesed lapsed!" — (Hansul tulli ennesel wessi filma).

"Armas isä, mis sa nuttad?" — wastas weike Marri warsi — "to meile jälle woöraſt-emma (mollemad lapsed wärrisefid isse ſedda nimme kuuldes); — agga üht niſugguſt woöraſtemma, ſedda meie nenda woime armastada, nago omma emma, kes meid ka armastab, kes nenda on, nago — —"

Siin panni Ann ruito käre Marri ſu peäle, et mitte ei piddand ſanna wälja ütlemä; ſeſt Annel ollid needſammad mõtted, mis Marri, agga ta olli wannem ja targem, kes jubba ennam häbbenda moisſtis ja mitte keif wälja ei ſüllitanud, mis ſuhho tulli.

No armas Mannike — küſſis isä — kes ſe kül olleks, ſedda ſinna nenda armas-takſid, kui omma emma? kas ſa tunnend monda?

"Sunnen kül; — meie olleme ſeſt mitto ſord Annega räſinud — koſtis Marri; — agga Ann ütleb: "ſeſt ei tohhi isſaga räſida, ſe on häbbi!"

Rägi agga peäle, Mannike, — ütles isä keif mis isä ſo käre küſſib, ſedda polle ſul mitte häbbi waſtata. Kes ſe on, kelleſt teie Annega ollete räſinud, ja ſedda teie nenda kui omma emma wöttakſite armastada?

"Kido Tio! — ütles Marri. — "Oh!

Tio on nenda lahke meie wasto. Olleks temma meid mitte heinakuhja jurest äratonud, nüüd olleksime meie ammogi emma jures taewas olnud. — Kui temma meie woõras emma olleks, siis laulaksime rõmoga ja kuleks temma sanna. Eks olle tõssi, Ann?"

Kas on tõssi, Ann? — küsis isä ka.

"Jah, Tiot ma armastan just nenda samma, kui omma emma" — wastas Ann. Ma ollen koggematta tedda jubba mitto kord woõraks, emmaks hüüdnud, kui temmaga firikoaedas ehk maial kofko juhtusin.

Amen! se sündko nenda — ütles isä. Kui Issal taewas ja Tiol ennesel middagi selle wasto ei olle, siis peab ta teie emmaks sama. Ma tännan kümme kord ennam Jummalat, et Ta mind parrem mo omma wäetima laste, kui wanna naeste nou järrele sadab. Ma tunnen ommas süüdames, et ma Tioga rahholist ello woin ellada, ja teie jälle Jummalat kartusses sate kaswatud, nago õnsa emma aego."

Oh sedda rõmo, mis nüüd lastel olli. Marri hüppas otse püsti.

"Agga nüüd olge wait, lapsed, et mailm sest enne aega ei hakka kättra tõstma — ütles isä, ja läks selsammal õhtul Nidule ja aias asjad õigeks. Kolm päwa pallus Tio aega järrele mõttelda, kas ta südda ka

walmis pididi ollema keif teggema, mis usk-
likko woõra:emma kohhus on; sest ta pididi
Hansule õige abbikasa ning temma waeste
lastele õige emma ollema, ja kes Issandalt
jõudo ning abbi ei pallu, se sedda ka oltud
ei sa; sedda olli Tio Mallest jo küllalt näi-
nud. Kolmandama päwa õhto, kui Hans
tõsist wastust läks sama, ütles Tio Sum-
mala nimmel „jah,“ ning kaup olli walmis.
Surem hull täddidest ja onnonaestest kãrsu-
tasid ninna ja ütlesid: „Mõh, sedda katkend
pühha Jürri tüttart läks temma nüüd wõt-
ma!“ — agga moistlikkud innimesjed ütlesid:
„Widdage suud, wannad tatraveskid, Hans
on wägga hästi teinud. Nüüd on tal jälle
naene ja temma lastel emma, nago tal enne
olli. Anna Summal neile tertwist!“

Kuida õiged innimesjed ütlesid, nenda
olli ka. Anne Marrit jooksid warsi, nago
kanna poiad, Tio hõelma alla, ja kõlkusid
igga pä ta kaelas; hüüdsid tedda ka jubba
enne laulatamist warsi:emmaks, ehk küll Tio
ennesele sest punna palge tousis, kui teised
innimesjed kuulsid.

Sest sadik läks Hanso ja temma laste
luggu koggoni teiseks. Tio olli sedda, mis
ta pididi ollema — üks õige emma ja õige
abbikasa. Taplust egga kãrra ei kuulnud kegi
ennam. Mis lapsed ta filmist woisid nähhä,

sedda teggid nemmad jubba ilma ütlematta. Tio õppetab lastele Summala fanna ning ka sedda möda ellama. Lapsed armastasid tedda nenda, et vinnad filmad peast olleksid fiskunud ja emmale arnud. Keige illusamad marjad, mis metsast leidsid, need pandi ikka „emma jauks.“

Mitto korda tullid küllanaesed ja küsijad: „Ütle Tio, meil on ommad lihhased lapsed, agga ennamiste sannawõtmatta ja wastased, ja sul on woõrad lapsed, ja nemmad kannaksid sind kätte peäl: kust se tulleb? Sinna ei anna jo mitte poolt sedda wolli omma woõralastele, mis meie omma lihhaselastele anname, ja ommeti ei tõrgo egga nurrise nad ial, waid hilja aego kuulsi me weifest Marri ütlewad: „Omma armsa emma tahtmist tehha teeb mulle keige suremat rõmo.“ Kust sa noor innimenne sedda kuntsi olled õppinud?“

Ühhest ramatust — wastas siis Tio — mis igga lapse käes on: Katkismusse „Kodudoõppetussese“; seal seisab jo üllewel, mis wannematte ja laste kohhus on. Minna armastan omma lapsi. Woõral emmal ei pea muud woõrast asja liggi ollema, kui se paljas nimme; ta südda peab pärris-emma südda ollema. Ma õppetan neid Summala fanna, pallun nende eest ja püan, ni paljo, kui Summal arwitab, neile eesmärgiks olla

muud minna ennam ei tea. T ehke ka nenda, kül Jummal aitab. — Kes nüüd moistlikkud ollid ja nenda teggid, need leidfid warsi, et Tiol õigus olli; agga kes rummalad ollid mõtlesid: Tühhi jut; eks meie keik Koddo; õppetust ja piibli ramatut luggeda ei moista? Tiol on nisuggused sannad, agga temma ei tahha ütelda.

Nenda läksid Tio ellopäwad eddasi. Hans tännas Jummalat, et hea naese olli sanud; lapsed tännasid Jummalat, et hea emma ollid sanud; Tio tännas Jummalat, et hea abbi-kasa ja lapsed olli sanud, ja nenda tännasid keik ja keikide õn olli ussust ja Jummalat armust tulnud.

„Agga odake“ — ütlesid monned konks-ninna wannamorid — lasj' Tiol omma laps sülles olla, kül siis Hanso lapsed selja tahha jäwad;“ mitto uskufid jedda ka, agga walle! Se aeg tulli ka, et Tiol omma laps sülles olli; agga temma armastussel polnud muud wahhet middagi, kui et seddawört weel suremaks löks, kui kolmandamal lapsel tarwis olli, se on, enne armastas temma kahte, nüüd kolme last. Ja lapsed isse, oh ja kallis aeg, Anne Marrit tahtsid piisufesse wenna lõhki fiskuda, teine tahtis omma kätte, teine omma kätte, et emma pididi häddaga monnikord möllematte käest ärrawõtma, muido olleksid tüdrukud sure armastussega lapsesele haiget teinud.

Wimaks kaswasid Ann ja Marri innimis
seks ja said isse jubba mehhele, agga nende
emma Tio jäi nende armsaks emmaks, senn'
kui nemmad ja tenima ellasid, nendasammotii
ka need poled õed ja wennad, mis tenimast
sündisid; ja se tulli ennamiste sest, et Tio
omma laste ja woõra laste wahhel, ei mingi
suggust wahhet ei teinud.

Wanna sanna ütleb: „Omna emma on hea,
woõras-emma woib hea olla;“ agga sedda on ka
olnud, et woõras-emma ennam kasso satis, kui
omna emma, kuida kummagil Jummala kartust olli;
sest „Jummala kartus on keige hea asja hakkatus.“

Wargus misga iggamees woib rahul olla.

„No tagga parremaks! ütleb kulla-
wadder — „kas nüüd seitsmes ja kahheksas
kässt ennam Jummala pühhad käsud ei olle?“
On pühhad ning jäwad pühhaks — koston
minna; — agga ota, kunni kuulda saad,
kuida luggu olli. Egga sa iggameest temma
habbeme pärrast ei woi armastada egga wih-
kada. Dtsas tulleb otsus. Kule siis:

Inglismal ellas üks õppetaja, kes warra
polest waene agga waimo polest rikkas olli;
wähhe olli temmal ihhoterwist ja rammo, agga
paljo usku ja armastust ommas armetis. Ta

olli, kuida ööldud, nenda waene, et mitte üht
 hobbose luud ei joudnud piddada, mis temmal
 laste katsmisse, loetamise ja haigedewatamisse
 ammetis kül wägga olleks tarwis olnud. Siis-
 ki, kuhho mehhel hobbust polnud sõita, senna
 ronnis ta omma waese terwisega jalla. Üks
 hea moisnik kinkis waese õppetajale wimaks
 ühhe wägga kenna weikesse Rootsi hobbose,
 misga ta nüüd ratsa käis, kuhho ammeti tal-
 litus tedda kutsus. Nenda sõitis ta jälle ühhel
 päwal omma pissokesse kõrwi turja peäl emale
 küllasse ühhe haige lesse naese jure, kes "Sum-
 mala armo" iggatses. Küllas panni ta kõrwi
 kõrtsi ulse ette posti külge finni, ja läks isse
 haiget ülles otsima. Agga kuida kohkus mehhe-
 ke taggasi tulles ärra, kui kõrtsi post kül alles
 olli, agga mitte ennam temma kõrwi seäl külges.
 Hobbose warras olli senni kawa kõrwi jalgo
 läinud katsma ja ni kaugele ärra sõitnud, et
 ennam ial taggasi ei tulnud. Mis nüüd teha?
 Kõrts olli sure ristmaante äres, warras wois
 igga nelja tule pole miinna ja legi ei teadnud,
 kuhho pole ta läinud. Agga üks teadis om-
 meti, ja selle holeks andis õppetaja omma hob-
 bust, pallus süddamest warga cest ja hakkas
 jalla omma teed jälle foio pole kõndima.

No agga kes pididi s'ommeti hobbose war-
 ras ollema? Wõrssi woõras just mitte. Üks
 seältsamma foggodusse noormees, kes iggas

pahhas ammetis meister olli, leidis hobbose
 seält seisma, tundis ärra, kelle se olli, astus
 selga ja läks. Agga sefinnane noormees olli
 wagga wannematte ärrakaddund preeg, kelle
 isä oppetaja pari näddali eest olli mulda mat-
 nud ja kes omma üllekätte läinud poiale sur-
 mawode peäl weel ütles: „Doeg, sa olleb mulle
 surmakirsto naelaks olnud, agga andko Sum-
 mal sulle andeks, nenda kui minna sulle andeks
 annan! Ma surren se ainsa sowimisse ja pal-
 wega, et sa pärrast minno surma wöttaksid pat-
 tounnest ärlada!“ — Kaks näddalit pärrast
 omma isä surma wois sefinnane noormees
 jälle hobbust warrastada, ja peälegi omma öp-
 petaja ainust hobbust, ja sellega läbbi böd
 linna ladale söita! Agga öse üksipäinäs söites
 tullid temmal wastomeelt surreja isä sannad
 mele. Ta tahtis neid kül melest ärraaiada, agga
 ei sanud. Ilka seisis isä surma näggo ta silma
 ees ja ta südda hakkas nago awa leht wärris-
 sema, funni mehheke hobbose pu külge kinni
 panni, kummuli rohho sisse mahha langes ja
 silmaweega pallus, et Summal temma peäle
 hallastaks ja tedda öige te peäle taggasi aitaks.
 Maast üllestoustes tahtis ta warsi taggasi
 miina, hobbose oppetaja kätte wia ja armo
 palluda. Agga se olli immeks panna, ehk mees
 kül öiglassest süddamest omma kurja teggo lah-
 hetes ja wargust tahtis taggasi anda, ommeti

olli, nago olleks meest wäggise liinna pole kis-
 tud, et ei sanud taggasi pöördud. Hommiko
 olli mees aegsaste lada platsi peäl; agga kui ni-
 suggune, fedda wäggise seinna on todud; ta ei
 küsfind middagi osta egga ei pakfund middagi
 müa, ja hobbosega olli ta ommeti ladale tul-
 nud. — Küssis monni: „kas hobbone müa
 on?“ — siis kostis mees: „ei olle müa!“ ja
 ei teädnud isfegi, mis ta seäl wahtis. Agga
 üks teädis. — Pärast lounat tullid monned
 wägga sured ja uhked töllad liinnast wälja lada
 platsi peäle, kussa sured safsad sees istusid, kes
 ka lada nalja nähha tahtsid. Korraga karjatas
 heäl ühhest surest töllast, kus töld, kutsar, wöör-
 rütel ja nelli kimmelt hõbbedas särrasid; „Oh,
 papp! wata, seäl ülle wanfride paistab üks
 piisuke Rootsi hobbone, osta nüüd fedda!“ —
 Sedda kuuldes hakkas noremehhe südda wärri-
 sema, sest temmal polnud foggoni nou, war-
 rastud hobburst ärramüa. Töllast tükkis üks
 wanna kuldkraega herra wälja, ööldi Krahwi
 herra ollewad — kaks toapoisid käisid ees ja
 teggid rahwa seas teed, funni keif kolm hobbose
 warga jure joudsid.

„Noormeis! kas se kenna loom so omma
 jaggo on? ja kui ta fedda on, kas tahhad fedda
 100 kuldpenningi eest ärramüa? Minno wei-
 kesse poial olli nisuggune kenna loom, mis mul
 paljo rahha maksis, agga surri monne näddali

est loule ärra, ja ma ei olle tännini teist
ennam leidnud. Teme kauppa.

"Hobbone ey olle küil mitte minno omma,"
fostis aus hobbose warras, — "agga kui herra
weel 50 penningid jure panneb, siis tahhan
ommeti omma kaela peäle wotta ja kaubelda."

Herra mõtles, watas hobbust ümberringi
ja ütles: "No olgo peäle!" Kaup olli walmis,
ja rahha makseti warsti wälja ning warras
taswis ennesele tähhendada, et temma selle hinna
eest selle ja selle õppetaja hobbose, selle ja selle
Krahwi herrale olli müünud. Agga kas tead ka,
wadder, et 150 fuldtükki Inglismaal, ou
meie rahha järrele rohkesti 1000 hõbbe rubla?
No agga, kel siis weel rahha on, kui mitte
ühhel Inglisma Krahwil? Mees toppis 150
fuldtükki kulro, wöttis keppi kätte ja pistis
foio pole leikama.

Kolmandamal päwal joudis mees õppetaja
maiasse, terretas ja ütles: "Armas õppetaja,
kui üks warras omma wargust nelja wõrra
taggasi maksab ja süddamest kahhetseb: kas
ta woib siis andeksandmist lota?"

Kui ta sedda teeb — wastas õppetaja
— siis saab ta wist andeks.

"Kui palju olleksite Teie — küsis jälle
arras — omma hobbose eest wõtnud, mis
eil ärrawarrastadi?"

Kui ma tedda kaubale olleksin winud —

olli wastus — omma 14 ehk 15 kuldtükki ol-
 leksin ma wissist sanud; se polle kül mitte
 suur assti, agga mulle olli ta wägga suur assti,
 sest mul ep olle mitte rahha teist osta!

„Siin on 150 kuldtükki Teie hobbose eest,
 se on kümme kord ennam kui Teie tahtsite; agga
 nüüd ma pallun ka keigest süddamest: andke
 mulle andeks, ma ollen Teie hobbusi kõrtsi pos-
 tist ärrawarrastanud! Mi paljo kui mind Sum-
 mal aitab, ei te ma sesuggust tööd mitte en-
 nam. Palluge minno eest!“

Esmalt ei teadnud õppetaja mitte, kas se
 pididi unnes woi ilmsi sündima, wimaks hakkas
 ta ümber wargu kaela, nuttis rõmo pärrast ja
 ütles: Issand õnnistago sind! Sinna tahtsid
 mulle pahha teha, agga Summal mõtles mulle
 ja sulle head teha, Lemma pühha nimme olgo
 kidetud! — Sest sadik jättis noormees keif
 pahhad teed mahha ja hoidis hea pole ning
 Summal õnnistas sedda.

No wadder, õppetaja olli selle wargusega
 rahhul, minna ka; agga mis sinna sest arwad?
 No pat jääb ikka pattuks, agga Summalale peab
 keif au sama, kes sarguaste innimeste kurjast
 teggudest ka head mõistab. —

